

ідеалами служби Богові і Батьківщині (у цьому її елітарність, а не у походженні чи матеріальному добробуті!) мусить здати собі справу, яка поважна відповідальність за майбутнє лежить тепер на її плечах.

Тому хай будуть на дальшому плані неважні, дрібні спори, амбіції чи непорозуміння, такі притаманні еміграції, і які такою силою атакують усі ділянки українського життя, — але поставмо перед собою ясну, незахищену ніколи і нічим мету існування Пласту: виховати позитивних, патріотичних, здорових духом і тілом молодих членів української спільноти, які не лише не відходили б від неї, а перебрали керму її у свої руки.

З цією метою хочемо зокрема наголосити konieczність звернути нашу працю на шлях справжнього пластування у його чистій формі, на пластовий стиль життя, який, коли правильно застосований, виробляє найкращі передусім духові, а також і фізичні цінності людини. Стараймося показати нашій молоді як можна бути пластунами 24 години на добу, а не лише на свято ювілей. Тож, започатковуючи нашу працю, звертаємося до усього пластування, від новацької дітвори до сеньйорів включно, **“ЖИЙМО УСІ ЗА ПРАВИЛАМИ ВЕЛИКОЇ ПЛАСТОВОЇ ГРИ!”**

Головна Пластова Булава

ТАКІ КНИЖКИ

можна набути в адміністрації “Пластового Шляху”:

- 1) **КІБЕРНЕТИКА, ЇЇ ВИНИКНЕННЯ ТА ЗНАЧЕННЯ.** Написав: Атанас Фіголь. Мюнхен, 1966 р. 48 сторінок. Ціна: 50 центів.
- 2) **ЖИТТЯ В ПЛАСТІ,** посібник для пластового юнацтва. Написав: Д-р Олександр Тисовський. Третє справлене видання, Нью-Йорк — Торонто, 1969 р. 552 сторінки, ціна: \$6.50.
- 3) **ОСНОВОПОЛОЖНИК ПЛАСТУ.** До 80-річчя з дня народження д-ра Олександра Тисовського-Дрота. Мюнхен, 1966 р. 48 сторінок. Ціна: \$1.00.
- 4) **УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАСТОВИЙ УЛАД.** Написав: Северин Левицький. Мюнхен, 1967 р. 136 сторінок. Ціна: \$3.00.
- 5) **ПОСІБНИК ЗВ'ЯЗКОВОГО,** збірні праці 22-ох авторів для виховної діяльності в Уладі пластунів юнаків. Головний редактор: пл. сен. Василь Палієнко. Торонто — Нью-Йорк, 1970 р. 472 стор. Ціна: \$6.00.

Замовлення і належність посилати до адміністрації “Пл. Шляху”:
Plastovy Shliakh Magazine, 2445-A Bloor Street West, Toronto 21, Ontario, Canada.

ЗМІСТ

РЕДАКЦІЙНА СТАТТЯ

Пластове 25-річчя у діаспорі 1

ПИТАННЯ ПЛАСТОВОЇ ІДЕОЛОГІЇ

Петро Саварин: Методи збереження української субстанції 3

Михайло Сулима: Жива людина 9

УКРАЇНСЬКА МОЛОДЬ У ДІАСПОРІ

О. Сагайдаківський: Проблема старшопластунської групи і її ефективності 13

ОГЛЯДИ І ПОГЛЯДИ

Михайло Мохнатий: Сьогоднішня молодь і “Нова лівиця” 21

З ПЛАСТОВОГО ЖИТТЯ

Юрій Старосольський: До друзів учасників 10-го КЗ'їзду УПС У США 26

✳: Шості Збори Конференції Українських Пластових Організацій 28

✳: “Пластовий шлях” цих, що очолюють Головний Пластовий Провід 30

Роман Савицький: Фільм “Ювілейна Пластова Зустріч-1962” 33

НАШІ ВТРАТИ

Мирон Ганушевський: У сороковий день смерті сл. п. Ярослава Лучканя 39

Н. І.: Прощай Друже! У пошані сл. п. Романа Баранського 41

ХРОНІКА

Найда, ОХ: Враження з 10-го КЗ'їзду УПС, США 44

“ПЛЕКАЙТЕ МОВУ...”

Мовний редактор: Звернення до Редакторів, Співробітників і Дописувачів пластових видань 46

ЩО ЧИТАТИ?

Лариса М. Л. Онішкевич: Василь Барка: Вершник неба 49

Володимир Соханівський: “Степовий Сфінкс” 50

ПРОБЛЕМИ ВИШКОЛУ ВИХОВНИКІВ

Мирослав Раковський: Вишкіл і дошкіл юнацьких виховників 54

ДО ДЖЕРЕЛ ПЛАСТУ

Звіт Дирекції Приватної Гімназії у Рогатині 62

Склад Головного Пластового Проводу 65

Листування 66

Датки на пресфонд 67

Бюлетень ГПВ 69

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

Видає Головна Пластова Булава

PLASTOVY SHLIAKH

Виходить щотри місяці

Жовтень-грудень 1973

Ч. 4 (39)

October-December 1973

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

Plastovy Shliakh Magazine

2445-A Bloor St. W., Toronto, Ont., Canada — M6S 1P7

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Леонід Бачинський, Роксоляна Гарасимів, Ярослав Гарасимів, Тоня Горохович, Теодор Данилів, Володимир Дозорський, Анна Коренець, Атанас Мілянчич, Лариса Онишкевич, Любомир Онишкевич, Петро Саварин, Володимир Соханівський, Омелян Тарнавський і Атанас Фіголь.

Мовний редактор: пл. сен. Іван Манастирський.

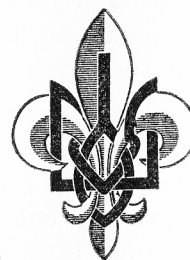
ЗМІСТ

надрукований на 3-ій сторінці обкладинки.

Статті підписані прізвищем, псевдонімом або ініціалами автора висловлюють погляди автора, які не завжди збігаються з думками редакції чи пластового проводу. Редакція застерігає собі право справляти мову, як теж часом скорочувати незамовлені надіслані статті та відсилати авторам до зміни ті листи чи дописи, які — на думку редакції — могли б бути для когось образливими.

Річна передплата від 1 січня 1972 р.: США і Канада: \$6.00, Австралія: \$4.00 австр., Австрія: 100 шіл., Аргентина: 10 нових пезів, Бразилія: 200 кр., Бельгія: 150 бел. фр., Великобританія: 1.25 фунта, Німеччина: 12.50 нім. мар., Франція: 15 фр., Швейцарія: 15 шв. фр. Ціна одного числа у США і Канаді — \$1.50.

PLASTOVY SHLIACH — a Ukrainian Quarterly Magazine,
published by PLAST — Ukrainian Youth Ass'n,
2445-A Bloor St. W., Toronto, Ont., Canada — M6S 1P7

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Торонто — Канада

Ч. 4 (39)

жовтень-грудень 1973

Редакційна стаття

ПЛАСТОВЕ 25-РІЧЧЯ В ДІЯСПОРІ

Новий етап історії Пласту, тобто 25 років життя членства Пласту у діаспорі, за нами. Треба б зробити нам деякі узагальнення, висновки чи аналізу. І ми напевне це зробимо, пишучи найновішу історію нашої Організації.

Сьогодні можемо тільки з гордістю ствердити, що ми в цьому 25-річчі дивилися на світ хоча й по-різному в дрібницях, але "широкими очима", "не крізь пальці", і "не у квартиру" чи "з-за воріт", говорячи словами Ліни Костенко, але широкими очима на все, що ми застали у нових країнах поселення, користуючись нашим духовним вирядом, з яким ми прибули сюди після Першого Пластового Конгресу, на боротьбу з труднощами щоденного життя. А трудів тих було чимало: проблема двох батьківщини, а з тим збереження не тільки наших ідейних основ, але організаційної системи, спромога витримати напір "асиміляційного кінта", тиск матеріалізму, боротьба з впливами чужини, щоб зберегти українську самобутність, а в щоденному житті дбайливість про плекання національної гордості у наймолодших, їхнього зв'язку з українським родом, а з тим пластового характеру, який би охороняв нашу молодь від усіх лих еміграції.

Проте, ми свідомі того, що багато всього ми не допилювали, багато нагод втратили, багато чого не доцінили, не маючи ясного погляду на усі проблеми українського життя в діаспорі.

ПШлях, що є органом пластової думки, має допомагати нам ці проблеми пізнавати й розв'язувати. З цією метою Референтура Пластових Видань ГПБ намітила плян охопити співробітництвом у ПШляху пластунства усіх країн де діє Пласт, тобто кожна КПС мала б за чергою причинитися до зібрання матеріалу до одного числа ПШляху. І так США має подбати про матеріал до четвертого числа, останнього в році, Канада до першого, Австралія до другого, а про третє спільне мали б подбати Аргентина, Великобританія, Італія та Німеччина. Таку черговість пропонуємо зберігати постійно. Таким робом ми могли б забезпечити нашому журналові різноманітність матеріалів та більшу кількість співробітників.

У цьому, четвертому за поточний рік числі, подаємо до роздумів усім проблематику старшого пластунства, вишколу виховників, у Бюлетені ГПБулави інформації про 6-ті Збори КУПО, напрямні діяльності на найближчі роки та інше актуальне у пластовому житті.

Сподіваємося, що всі КПСтаршини та головним чином ті, які зокрема доцінюють вагу преси у житті діаспори, прикладуть свої зусилля, щоб цей плян ми успішно здійснили. Бо всім нам повинно бути ясным, що наша преса, — це не тільки засіб плекання одности, але можливість дбати про культуру думки, розвивати замилювання до "пера", а з тим до вивчення нашого способу думання, дії, а це необхідне, щоб могли справді успішно провадити виховний процес.

Бажаючи найсердечніше всім Вам, Друзі і Подруги, багато особистого щастя, здоров'я й успіхів, ми знаємо, що вони у Вас в'яжуться із пластуванням, а посередньо із "Пластовим Шляхом". Не кажіть, що нема змоги Вам журналом займатися. Ми в це не віримо! Бо коли дивитися широкими очима на наше пластове життя, бачите також і потребу співпраці, читання, допомоги кожного з нас нашій пластовій пресі.

Христос Родився! Редакція

Питання пластової ідеології

Петро Саварин

МЕТОДИ ЗБЕРЕЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ СУБСТАНЦІЇ І РОЗВИТОК КУЛЬТУРНО-СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ У КРАЇНАХ ЇХНЬОГО ПОСЕЛЕННЯ

(Доповідь виголошена на Другому СКВУ, Торонто)

Світлий Конгресе!

Ніхто не може стати перед таким збором, як цей, без глибокого зворушення і великого почуття відповідальності за те, що скаже, за те, чого не скаже, а найбільше за те, в чому помилиться. Я не маю ілюзій, бо я не Мойсей, якому дано вивести свій народ з неволі, а звичайний собі член української спільноти, та й то недосконалий. Подати методи збереження української національної спільноти і розвитку культурно-суспільного життя українців у країнах їхнього поселення за 45 хвилин річ ледве чи можлива. Утішаю себе тим, що відповісти на питання, **ЯК ЗБЕРЕГТИ МЕНШОСТІ У МОРІ ІНШОМОВНИХ БІЛЬШОСТЕЙ**, неможливо під час одного конгресу, навіть такому поважному зборові, як цей. Я буду щасливий, за словами бл. п. Івана Сирника, «коли питання, які висуну, зродять нові думки щодо справ, від яких залежить наше майбутнє». Час дозволяє тільки на загальні висновки з деякими прикладами, а їх треба буде продискутувати на конгресі і розробити опісля людям, які мають на те кращі дані за мене.

Особисто — я вірю в СКВУ. Інакше я б тут не був. Українці поза межами України стоять постійно перед великою небезпекою, небезпекою утрати національної субстанції, фізичної і духової. На мою думку, саме цій небезпеці був присвячений I-ий СКВУ, який був тільки організаційним, і цей наступний, який, як знаємо, має бути частинно організаційним, а частинно вже й дискусійним. Я вважаю, що сьогодні ми робимо

другий крок на шляху до вершинної координації і консолідації наших сил поза Україною з метою зберегти себе фізично і духово у вільних країнах світу. Песимісти, указуючи на наші втрати, скажуть, що такий конгрес немає сенсу, але я вважаю чудом те, що ми тримаємося так, як тримаємося, і взагалі, що ми стільки ЗДОБУЛИ, а не те, що ми стільки втратили! В організації, у методах, способах — велика сила, але ще більша сила таки в духовій сфері. Цей конгрес — це живий доказ, що духа нам не бракує.

Народ-нація — це в першу чергу люди, далі — історія, минуле, яке їх нерозривно в'яже, і врешті — територія, земля. Нам, поза межами України, бракує одного складника — території, та на щастя, він не головний. У модерні часи високої мобільності і високорозвинених засобів комунікації без цього чинника можна обійтися. Прикладом можуть послужити жиди, які тисячі років існують без території. А втім, ми маємо територію у країнах нашого поселення, яку ми здобули своїм потом і кров'ю так, як і наші співгромадяни. У країнах нашого поселення ніхто не вбиває нас, не нищить наших церков, не панує над нами ні бато́гом, ані наганом, словом — ми не є «чайкою при битій дорозі», а вільні люди і здебільшого маємо ті самі можливості, що й інші. Що початки були тяжкі — це правда, але вони за нами. А втім, початки в цих країнах ледве чи можна рівняти до періоду монгольських навал на наші рідні землі, чи до часів татарсько-турецького лихоліття, не згадуючи вже про плянований геноцид чи асиміляційні тиски під окупаціями Росії, Польщі, Мадярщини чи навіть Румунії. А ми їх пережили. Хтось, десь, якимось способом передавав вічний вогонь новим поколінням, і як не як, є нас під сучасну пору понад 50 мільйонів у світі. Не рахуючи яких 10 мільйонів українців, які живуть в СРСР поза Україною, у вільному світі є нас майже два і пів мільйона, дуже поважне число, достатнє, щоб утриматися.

Мішані подружжя — наша загибель. Мені бракує слів, щоб висловити весь трагізм ситуації, у якій опинимося поза межами України, якщо не зупинимо або хоч не сповільнимо мішаних подруж. Мольбами, просьбами, грозьбами, всякими можливими способами. На мою думку — збереження фізичної субстанції чи не важливіше за збереження культурної ідентичності, і над затратою її треба так плакати, як плакав Христос

над долею Єрусалиму. Кому доведемо спадщину нашу, коли фізично розпливемося? Мішані подружжя — це властиво самогубство народу, вирішальний крок до денаціоналізації. Культуру часто можна відродити, посилити чи поширити, але як повернути тих, які фізично втопляться в чужій крові? Тому мішані подружжя рішуче засудити, процесові мішаних подруж скрізь і завжди протиставитися, а подружжям українців з українцями треба сприяти чи то через подружні бюро типу «МЕТА», чи всякі референтури, резолюції, проповіді, кампанії, студії і т. п. Наші релігійні і громадські проводи, наша ціла спільнота не має більшої проблеми, як саме проблему мішаних подруж, і повинна на них звернути найбільшу свою увагу, бо інакше все інше, що ми робимо — на довшу мету не має сенсу. На жаль, у нас досі немає взагалі нічого на тему, як зарадити цьому лихові, тобто — як не допускати до мішаних подруж, а водночас — як ставитися до них, коли вони заіснують. (Ради Бога — їх ніяк не можна «відписувати»!) А є велика література на ту тему в жидів, є чимало статистичних даних, які доказують, що й розводи у мішаних подружжях частіші. Чей же є вже численні бюро, які служать порадами подружжям, що мають клопоти, то чому б не закласти скрізь бюро, які б знайомили хлопців і дівчат. Звичайно, найбільш природний спосіб — слати дітей до українських організацій, брати їх скрізь із собою, до родини, приятелів, знайомих, до церкви, на всякі весілля, концерти, табори і т. п. і хай би там самі знайомилися зі своїми, але потрібно і бюро. Виразно скажу: подружні бюро не є жодна нечесть, навпаки — життєва konieczність для українців у розсіянні. Реасумуючи, зацитую Сент-Екзюпері:

«Треба врятувати духову спадщину, бо геній народу зів'яне; треба врятувати самий народ, бо спадщина пропаде».

А тепер про другу велику проблему нашого сьогоденні: українську мову. Забуття української мови — теж апокаліптичний гріх, а перше і найголовніше завдання батьків — дати своїм дітям знання рідної мови.

Чому? А тому, що в мові — наше походження і водночас — наше призначення. Мова — це міст між минулим і майбутнім народу, де б він не жив, плід серця мислі і волі народу, отже джерело його життя, в яких обставинах він не жив би. Взагалі мова — це найбільший твір людського генія, найважливіший елемент культури, найбільший організатор творчої енергії життя. Українська мова — це ключ до семи замками

замкненого сезаму української душі, чародійний талісман, вічне євшан-зілля, що запахом своїм не дозволяє нам забути рідної матері, із крові й кости якої походимо. *Зберегти повноцінну українську культуру в іншій мові — неможливо, а хто перестав жити з рідною мовою, культури, традицій тощо — раніше чи пізніше гине.* Тільки в мові — краса минулих віків, надія майбутніх. Без неї — нікому не зрозуміти душі нашого народу, його давньої слави, його талантів. Але... червону руту — мову не легко знайти новим поколінням серед іншомовних співгромадян, хоч шукати її мусимо, бо тільки вона гарантує людську гідність, пошану і безсмертність. Що ж робити, щоб її, ту мову, той найгеніальніший елемент культури зберегти? Хто прищеплює дитині перше слово? МАТИ! А чи є в нас який підручник на цю тему? На жаль — немає. Є підручники на всякі теми, але на тему мови, як на диво — немає. Це зле! Такий підручник треба якнайшвидше випрацювати і масово поширити серед матерів. У такому підручнику треба подати до відома матерям, у чому вся суть мови, відколи її треба вживати, як уживати, де, яким способом тощо. Різними мовами. Іншими словами — нам треба подбати, щоб матері не грішили супроти мови, а що її найкраще вивчити зі слуху, то щоб від коліски укладали її в уста, серце і мозок своїх дітей як найбільший скарб, найбільший масток, їх придане на все життя. Я не сумніваюся, що найбільше завдання матерів і жіночих організацій — саме передати новим українським поколінням знання рідної мови, і що інші завдання бліднуть супроти цього завдання.

Як не диво, але як кожна людина, так і народи — мають душу. І та душа мусить говорити. Культура — це мета існування народу мовою, піснями, мелодіями, рухами, одягами, звичаями, традиціями, навіть кольорами. Народні надбання, на яких базується культура, найбільш характеристичні, бо вони сягають до джерел постання народу, торкають найосновніших, первісних тонів у серці народу, їх не втрачаємо до смерті. Мистецький хист українців дуже багатий, а наша культура надзвичайно велика формою і змістом. Нам бракує соків рідної землі, її материнського дотику, але ми маємо в достатній мірі її духові соки, щоб не тільки жити, але й творити нові культурні цінності, розвиватися. З нами чудова українська мова, пісні, танки, звичаї, традиції, церкви. На місцях, де не можемо творити природніх фізичних спільнот — можемо творити спільно-

ти української віри, духову українську спільноту. У часи найбільшого фізичного і культурного поневолення, якого будь-коли зазнав наш народ, культура, праця над нею та для неї набирає фундаментального значення. Тому культурними діячами, письменниками, мистцями, музикантами, співаками, журналістами, балетмайстрами, нашими вченими, зокрема тими, що працюють у ділянках українознавства, мусимо над усе дорожити, уможливлювати їм їхню працю, бо без них ми блукатимемо по світі, а далі ляжемо мертвими колодами.

Це ми мусимо робити тимбільше тому, що наша культура на Рідних Землях — у смертельній небезпеці, і на нас, українців поза межами України, лежить святий обов'язок зберегти її для світу, а на країнах, у яких живемо, лежить обов'язок підтримати нас у тому. Це тому, що в останній аналізі культури — багатство всього людства, а смерть одної із культур збіднює цілу світову спадщину. Це правда, яку треба довести до свідомости наших співгромадян, пояснити словами англійського поета Джана Дона: «Немає людини, яка була б островом, уповні самою в собі; кожна людина є куснем континенту, часткою суходолу; тож якщо грудку забере море, Європа стає меншою, так якби скала, так ніби й хата твоїх приятелів або твоя власна; смерть усякої людини збіднює мене, бо я частина людства; і тому ніколи не шли довідатись, по кому дзвонить дзвін — він дзвонить по тобі».

Я вважаю, що так, як свобода, і культура — неподільна. Як державі дозволити на смерть чи зник одної із культур і лишитися культурною? Як людям убити все людське у душі і лишитися людьми? Людність і історія вимагає не тільки толеранції, але й *повної підтримки всіх культур*.

Нещодавно посол до федерального парламенту, д-р Павло Євчук, промовляючи на «українському дні» у Вегривіл (Алберта) і ствердивши, що наші діди і батьки поселилися в Канаді задля (головно) землі і волі, з'ясував проблему нашого культурного збереження дуже проникливо, а водночас з подивугідною простотою ось як: «Чимало з нас змінили свої чесні батьківські імена, багато з нас перейшло до інших церков, багато перейшло на іншу розмовну мову. Виникає питання: чи це не зависока ціна... за ту волю?... за ту землю?... І взагалі, чи потрібна така ціна у ХХ-му сторіччі? Коли людина віддасть своє батьківське ім'я, свою церкву, свою мову, вона, власти-

во, віддає свою душу, а тоді — що застається їй? І чому таке робити? І чому витворювати обставини, які спонукують людей іти на самогубство?» Глибокі, тривожні питання! Питання, які вимагають відповіді так від окремих людей, як і від спільнот і країн, у яких ми живемо.

На велику нашу увагу, заслуговує принцип багатокультурності, який у жовтні 1971 р. проголосив прем'єр П. Е. Трудо в Канаді. На мою думку — це історична подія колосального значення для всіх меншин світу. Багатокультурність — це принцип майбутнього, північна зоря заблуканої людини, єдиний, що дозволить їй zostатися людиною. Почалося від Алберти, де принцип «єдності в різnorodності» відомий давно. Він визнає, що єдність в різnorodності більше побажана, ніж асиміляція, т. зв. американський «мелтінг пот». Ще 1946 р. був в Алберті проголошений «Акт щодо розвитку культур», а згодом навіть створено міністерство культури, чи не перше в Канаді. Для прикладу наведу цитату з «Білої книги» автора — колишнього прем'єра Алберти (тепер сенатора) Ернеста Менінга:

«Загально кажучи, є два способи досягнути єдність у державі, народи якої різняться між собою багатьма оглядами. Є теорія «мелтінг пот-у», підхід, який змагає до повної асиміляції під одним загальним знаменником. Це в результаті дає «єдність в однорodності». Альтернатива є в мозаїчному підході, який дозволяє групам затримати всі свої питоменості, а при тім єднає їх на ґрунті спільної лояльності і зацікавлення. Це дає «єдність в різnorodності», мозаїку багатьох народів в одній державі. Така мозаїка переважає в Алберті, і в результаті наша спільнота збагатилася скарбами багатокультурності, задержуючи водночас єдність набагато сильнішу, ніж у решті Канади. Канада теж повинна прийняти засаду «єдності в різnorodності» на якнайширшу скалю, бо вона — найбільш побажана розв'язка і найлегша до здійснення».

Що ті самі принципи тепер прийняло ЮНЕСКО — заслуга частинно й Канади, яку на міжнародній конференції 1970 р. у Венеції репрезентував міністер культури з Алберти, А. Головач. Тому велике наше завдання в цю пору те, щоб такі принципи були визнані по всіх країнах, де живуть українці. СКВУ повинен зокрема простудіювати все те, що досі зроб-

лено в Алберті й Канаді, бо, на мою думку, вони вчинили революцію у справах культури та меншостей на цьому континенті. Ідеться тут про творче життя і використання всіх культурних і людських ресурсів. В Алберті було на цю тему вже 2 конференції, а «Шкільний акт» дозволяє на навчання української мови від першої до дванадцятої класи, з українською викладовою мовою навчання від 1 до 3 класи (з одною тільки годиною англійської), а від 4 до 12 класи на 50%. Едмонтонська українська громада саме тепер готується почати експериментальні класи передшкілля, щоб у 1974 р. почати перші класи школи, справжньої двомовної школи на державний кошт. Звичайно, є вимоги, а саме: а) запотребування, тобто — учні, б) підручники і вчителі, в) зацікавлення батьків, і г) фінансова і моральна допомога батьків. Хай нас Бог милує, коли не допишемо, маючи в Едмонтоні стільки українських церков, організацій, населення і перший поза Україною закон.

(Далі буде)

Михайло Сулима

ЖИВА ЛЮДИНА

Лавреат нобелівської премії з літератури, французький новеліст і мислитель — Ромен Роллан (1866—1945) сказав колись таке: «Найбільше лихо, від якого страждає світ, це не сила злих людей, але слабкість добрих». Мені здається, що цей вислів найкраще характеризує сьогоднішню добу, у якій конкуренція, а не кооперація в усіх ділянках людського життя є гаслом дня. Згідно із законом Дарвіна, у змаганні за буття сильніший виграє. Це було б упорядку, коли б змагання були засновані на етичних принципах. На жаль, у людині вроджене бажання влади над іншою людиною. У своєму змаганні за владу чи то в політичному, чи економічному, чи навіть у культурному секторі життя люди використовують неперемінливо всі засоби, щоб зламати та знищити свого противника. Той, хто здобув міцну економічну базу, має до розпорядження могутні засоби масових медій комунікації (преси, радія, телевізії), щоб закріпити своє становище та розхитати позицію противника.

Модерна технологічна доба запрягла всі людські та матеріальні ресурси на те, щоб створити високий матеріальний

добробут. Нам вічно вихвалюють прогрес, нам перед очі ставлять нові технологічні здобутки: ми немов одурманені й самі поспішаємо, щоб зачерпнути хоч ковток із джерела матеріальної обильності. За туркотом фабричних станків, за музикою компютерів, за гудінням моторів автомашин і літаків ми й не зчулися, як поволі обертаємося в бездушних автоматів, як і нам нудними стають наші змеханізовані зайняття, як стандартність і монотонність огортає нас і наше довкілля. Але ми не маємо часу зупинитися й подумати: Куди веде оцей гін до прогресу за всяку ціну?

У кожному випадку не веде він до щастя цивілізованої людини, бо як казав Сковорода, щастя не в зовнішньому світі, а в нас самих.

Технологічний прогрес нищить наше природне довкілля, а в парі з тим вбиває духовість людини. Бо в парі із зростом матеріального добробуту людина віддаляється від божеського; її творчість мистецька, літературна примітивізується. Затрачуються етичні й естетичні вартості; наступає корупція в житті політичному. Через зріст розводів калічитья родинне співжиття. Алярмуюче зростає п'янство. Злочинність у великих містах набирає трагічних форм. Безупину зростає насильство держави над людиною. Диявольський гін до насолоди, до змисловости прокладає дорогу до непогамованої рознузданости.

Нашій молоді доводиться виростати в цій атмосфері духової кризи, яку проходить сучасний світ. Я вважаю, що сучасний момент великий і хвилюючий для тих, хто свідомий того, що життя — це змагання за ідеали правди, добра та краси. Майбутнє належить молодому поколінню, і воно буде таким, яким ця молода генерація його створить. Тому завдання молоді — прийняти в и з о в !

Хто може прийняти визов доби? Не ті, що думають терором знищити існуючий лад, бо їхній терор призведе до терору другої половини. Не ті, що відкинули змаг і пасивно відійшли від життя та жебрають на рогах доріг. Не ті, що наставлені тільки лишитися порядними обивателями та робити особисту кар'єру. Визов доби можуть прийняти тільки молоді люди нового типу — живі люди. Що я розумію під поняттям живої людини?

Це *фізично здорова* людина, яка здоров'я, цього найбільшого скарбу в житті береже та про нього дбає. Вона плакає фізичну заправу, щоб бути загартованою на всі невігоди життя, щоб бути спроможною швидко та ефективно реагувати на всі прояви життя. Здорова людина завжди оптимістична, і тим самим її оптимізм променіє на її оточення. Здоров'я скріплює в людині відвагу — чесноту таку необхідну в нашій добі.

Жива людина та, що зуміла розвинути свої *інтелектуальні* здібності. Інтелектуально розвинута людина має міцні основи критичного змислу. Вона завжди свідомо мети і завдань, які вона собі поставила в житті, свідомо своєї відповідальности за свої вчинки; вона критично оцінює всі прояви громадського співжиття; вона має пошану до існуючих законів. Така людина послідовна у своїх потягненнях і вміє стати в обороні інтересів своєї громади та своїх особистих.

Жива людина живе згідно з моральними принципами. Моральний розвиток людини залежить від того, чи її суспільне оточення сприяє витворенню атмосфери, у якій може розвиватися вільна думка, пошанування поглядів інших людей, яка визнає великою цінністю гідність людини. Раз людина заснувала своє життя на етичних принципах, вона завжди буде чесною у своїх діях, вона не буде використовувати свої позиції на те, щоб визискувати своїх співгромадян, зловживати чужим майном чи робити насильство над іншими.

***

Якщо молода генерація має можливість розвинути свої фізичні здібності, має умови на те, щоб поширити та поглибити інтелектуальний ріст, і якщо спільнота витворила сприятливі умовини для закорінення вартостей і моральних засад, ми можемо бути певні, що така молода генерація може творити майбутнє у дусі справедливости. Бо жива людина завжди стоятиме в першій лінії боротьби за правду та добро всіх людей. Якщо цими ідеалами добра та правди пройметься душа молоді людини, тоді відживуть наші громадські організації та інституції — релігійні, національні та економічні. Тоді тільки можемо говорити про прогрес. Без нової живої людини не можна думати про регенерацію життя нашої діяспори, яке під сучасну пору попало у стан деякої стагнації. Хоч у секторі політичному прийшло до замирення та деякої співпраці між різними політичними угрупованнями; хоч і релігійне життя тро-

хи пожвавилось в обох церквах, але цього замало, щоб протистоятися наступові ворога...

***

Свідомість приналежності до української спільноти покладає великий обов'язок на молоду генерацію. Український народ стоїть у боротьбі за «бути чи не бути». Можливо, це його остання шанса стати рівним у колі вільних націй! У батьківщині виросла нова героїська молода генерація, які доводиться самотужки нести важкий хрест боротьби за гідність нації; сили табору зла великі! Світ, заколисаний добробутом і вигодами не хоче слухати голосів тих, що зацьковані, понижені, насилувані. Ті, що трактують життя як «фан», не розуміють тих, що страждають. Тому на них немає що надіятися. Навпаки, їхню гіпокризію треба гостро нап'ятовувати; треба висвітлювати їх неморальну поведінку та гедоністичну настанову до життя. Тут поле до попису для нової живої людини; тут лежить зміст життя — висвітлювати та засуджувати насильство ворога над цілою нацією.

***

Хоч модерний світ погруз у багні матеріалізму, все таки в ньому ще багато шляхетних душ, які респектують людей героїських і відважних. Але табір добрих заслабкий, щоб протиставитися навалі зла. Його треба скріпити! Треба скріпити лави тих сміливих в Україні, що страждають, але не здаються; мучаться, але не вгнано вірять у перемогу правди. Тому *живий* людині в умовинах свободного життя хай присвічує ідея добра української нації, а не ідея кар'єри та вигідного животіння у світі матеріальної обильності. Все матеріальне й так відомре та згине. А духові вартості боротьби за справедливість, правду та добро блистатимуть, як світоч серед темряви стандартних буднів...

Видно, що життя живе тоді, коли думка наша, люблячи істину, любить висліджувати стежинки її, і, зустрівши око її, торжествує і радіє з цього незаходимого світла.

Григорій Сковорода

Українська молодь у діяспорі

О. Сагайдаківський

ПРОБЛЕМА СТАРШОПЛАСТУНСЬКОЇ ГРУПИ І ЇЇ ЕФЕКТИВНОСТІ

За винятком родинної групи, добровільне спілкування з групами, яких ми є провідниками — це найважливіший фактор у житті індивіда, що розвивається. — Р. М. Віттенберг. Кожна одиниця в гуртку несе відповідальність — і в домі, і в таборі — за свою точно окреслену участь в успішній праці цілості — Бі-Пі.

Вступ

Щодо сучасних старшопластунських організаційних одиниць, клітин, традиційних і нетрадиційних з'єднань, словом — груп є багато більше від'ємної критики, ніж позитивної оцінки. Про це ми довідуємося не тільки від людей з-поза старшого пластунства, але й від декого зі старшого пластунства. “Завмирання і животіння старшопластунських клітин” — це, мабуть, найбільш скрайній погляд. “Незадовільний стан” — це більш поміркована завага.

Як там воно не є, у цьому розділі ми постараємось проаналізувати цей компонент старшопластунської проблеми, маючи на увазі, що об'єктивно тут справа у т. зв. “**ефективній або зрілій старшопластунській групі**”, себто групі, яка досягає певну вартісну ціль. Це ми хочемо зробити тим більше, бо ця справа має споріднене відношення до питання **групового провідництва**, на яке ми натякнули у попередньому розділі.

Дефініція старшопластунської групи

Почнемо з основного питання, що таке старшопластунська група? Це певне число старших пластунів або стар-

ших пластунок, яких ціхують певні обопільні взаємини при зустрічі віч-на-віч, чи при цілій серії таких зустрічей, у висліді чого кожний член дістає певні враження, які в свою чергу уможливають йому (їй) якось реагувати у відношенню до інших членів групи. Сам збір старших пластунів чи пластунок, які є присутні тільки фізично, не творить групи у правдивому сенсі цього слова. Дефініція вимагає, щоб були якісь психологічні взаємини, відчуття один одного, якогось роду інтеракція.

Динаміка старшопластунської групи, як і динаміка всякої іншої групи, складна. Однак, поки демократичний провідник почне вести її, він мусить розуміти динамічні чинники, які постійно оперують у структурі групи. Інтуїція і здоровий глузд є допоміжні, але не завжди вистачальні.

Чому існують старшопластунські групи?

Хоча на це питання вповні і всіх вдовольнюючої відповіді нема, ми загально скажемо, що основна причина існування цих груп криється у сподіваннях поодиноких членів цих груп (свідомі вони того чи ні) задовольнити певні потреби, — потреби, яких не можна задовольнити індивідуально, але тільки в коляборації з іншими членами групи. Ці потреби є психологічно-соціального і духового порядку. Наприклад: потреба приналежності до групи; бажання досягнути якийсь статус; потреба вирізнитися; потреба бути творчим; потреба розваги; потреба “валяти дурака”; потреба йти у слід за другими; потреба признання; бажання бути провідником або послідовником; потреба навчитися чогось; потреба пластування; потреба десь подітися; потреба знайти себе; потреба лояльності до групи і т. п. Листа цих суб’єктивних і дуже зрізничованих потреб ніколи не буде вичерпана. Однак у цих потребах, свідомих і підсвідомих, криється відповідь на питання, чому існують старшопластунські групи.

З повищого випливає, що даний член буде триматися своєї групи так довго, як довго він уважатиме (свідомий він того чи ні), що децизія залишитися в групі дасть йому більше задоволення, ніж децизія покинути її. Так мається справа з суб’єктивної точки погляду.

З об’єктивної точки погляду ціль існування старшопластунських груп зводиться до трьох: 1) плекання пластового

характеру, 2) суспільно вартісна діяльність, 3) збірна розв’язка проблем.

Власне тут, на нашу думку, криється ціле лихо. Якби там індивідуальні старшопластунські потреби не були, ідеально вони повинні бути в гармонії з об’єктивними потребами Пласту як організації. Як зрівноважити ці індивідуальні потреби з вимогами організації — це проблема.

Периферійно і центрально определене старше пластуство

Без уваги на дійсний стан речей у старшопластунських клітинах чи групах, ми там знайдемо пластунів і пластунок, яких ступінь приналежності до групи не є однаковий; їхнє чуттєве прив’язання до групової мети також зрізничоване. Деякі определили себе **периферійно**. Деякі присвячують більшість свого часу і зусиль у користь своїх груп. Інші — знайшли себе між цими двома екстремами. Насувається цікаве питання: чому деякі з них мають більше почуття приналежності, ніж другі? Відповідь на це питання знайдемо, якщо вийдемо з точки погляду задоволення потреб. **Центрально** определені — це ті, які знаходять у своїй групі відносно більше нагод для задоволення своїх індивідуальних потреб, ніж периферійно определені пластуни чи пластунки. Ось, для прикладу, візьмемо курінного старшопластунської одиниці. Він не тільки черпає сатисфакцію як член групи, але в додатку він має престиж, почуття важности, нагоду репрезентувати свою групу назовні, певний вплив і певну кількість влади, сильне почуття ідентифікації і т. п. Чи ж можна дивуватися, що такий індивід має більше зацікавлення і що він більше активний, ніж той член, опінія якого не респектується і який почувається меншевартно, намагаючись партиципувати.

Ступінь почуття приналежності, мотивації і активности даного члена старшопластунської групи є безпосередньо пропорційний до кількості “психічного доходу”, який йому дає група і який він черпає із своєї групи.

Ті самі чинники визначають ступінь, до якого кожний член групи **ототожнює (ідентифікує)** себе зі своєю групою — силу почуття лояльности і солідарности. Чи він гордий із свого гурту? Чи він має сильне почуття “не ти, не я, а ми”? Чи він особисто займається питанням успіху чи неуспіху своєї групи? Якщо відповідь на ці питання є “так” — такого члена

ціхує **центральна определеність**, сильна ідентифікація і великий “психічний дохід”. Якщо ж відповідь на ці питання негативна, ми маємо до діла з індивідом, якого ціхує **периферійне определение**, слабка ідентифікація і тільки незначний “психічний дохід”.

“Проблематичне” старше пластуство

Майже у кожній старшопластунській групі, в той чи інший час, ми знайдемо пластунів (пластунків), які своєю поведінкою створюють проблеми як групі, так і провідникові тієї групи. Це так звані пластунки (пластунки) з “проблемами”. Ми вважаємо їх **“проблематичними”**, бо їхня формальна і дійсна приналежність до групи завжди під знаком запитання. Усвідомлення того, хто вони такі — це перший крок до того, щоб їм допомогти. Загально кажучи, вони є ті, що мають надмірний нахил до **компетиції (суперництва), агресивності, вилучення і раціоналізації**.

Ось, наприклад, “плей-бой”! Свій брак достосування і определення в групі він проявляє в формі цинізму, висміювання других, вихвалювання самого себе, глупих жартів і т.п. Таким способом він (зовсім несвідомо) хоче звернути на себе увагу, витягнути себе із меншевартної позиції в групі, таким чином компенсуючи з приводу певних внутрішніх браків і слабостей, які ціхують його характер і турбують його знутри.

Другий поводить надмірно агресивно. Він постійно критикує інших членів, словесно атакує їх, займається пліткарством чи інсинуаціями, накидує свій погляд, намагається надмірно домінувати, спалахує гнівом, безцеремонно перебиває інших тощо.

Інший поводить зовсім не так, як “агресивний” пластун. Він, так би мовити, вилучається, “втікає”, уникає людей і ситуацій, які можуть спричинити йому якусь душевну невигоду чи біль. У групі він сидить тихенько, боячись (страх, у цьому випадку, є причиною його проблеми) наразити себе на критику чи опінію інших. Біда в тому, що такий страх не дозволяє йому проявити творчо свого таланту, і якщо він не стане віч-на-віч цій проблемі, він мусить бути приготований жити з нею до кінця свого життя.

Раціоналізація — це дуже помітна форма поведінки старшого пластуства. Прикладів можна навести легіон. (“Не

маю часу”, “Мүшу вчитися”, “Пишемо іспити” — це деякі з них). На одному з старшопластунських з’їздів твердить одна старша пластунка: “Проб не здаємо, бо ці проби абсурдні, а вимоги дитячі!” Хоч, так здавалось, такою заявою вона полонила всю старшопластунську аудиторію, насправді це була раціоналізація — тенденція дати “виправдання”, яке в очах людей було б “суспільно апробоване”. Можливо, що така оборона свого “Я” хвилює заспокоїть сумління, але розв’язки проблеми вона не дасть.

Надмірна раціоналізація нікому користи не принесе. До цієї групи зараховуємо й тих пластунів (пластунків), які виступають чи думають виступати з Пласту, бо, мовляв, “...ми ходимо до університету... Пласт нас більше не цікавить...” чи щось тому подібне. Вони нагадують нам ту лисицю з байки Езопа, яка назвала весь виноград “кислим”, насправді тому, що не могла його досягти.

Щодо “матірніх куренів” і осередків праці УСП

Формально і неформально старше пластуство видвигає як проблему питання “матірніх куренів” і осередків праці. Між іншим, про це свідчить їхня резолюція в цій справі, ухвалена на Шостому Старшопластунському З’їзді. Без уваги на розбіжності поглядів (характерно, що **молодше** старше пластуство підтримує концепцію “матірні курені”, тоді як **старше** старше пластуство готове ці курені “зліквідувати раз і назавжди” в користь концепції “осередки праці”), на наш погляд, ця настанова, одна і друга, свідчить про намагання знайти те, що ми б назвали **ефективною чи зрілою старшопластунською групою**.

Правда, тут немає нічого нового, бо ця проблема добре відома і сучасним сеньйорам. Уважаємо, що вона постала з декількох причин:

1. “Матірні курені” — це традиційний залишок із часів юнацтва.
2. Рух у напрямі осередків праці свідчить про бажання зміни і бажання експериментувати.
3. Цей рух також свідчить про брак когезії і стабільності в старшопластунських групах.
3. Своєрідна пресія з боку адміністративних чинників, які зацікавлені більше в тому, щоб мати **діяльностеву** старшо-

пластунську групу (осередок праці), ніж **товариську** (“матірній курінь”).

4. Психологічні переміни в процесі дозрівання, в наслідок яких певна частина старшого пластуна бажає мати **декілька** товаришів (товаришок), ніж **багато** (останнє більш прикметне юнацтву).

Щодо розв'язки цієї проблеми “матірні курені чи осередки праці” ми можемо подати лише певні напрямні:

1. Розв'язка принесе менше шкоди і буде конструктивна, якщо вона зреалізується засобами “еволюції”, а не “революції”.

2. Розв'язку слід залишити старшопластунським індивідуальним групам, і вони повинні мати преференцію щодо вибору.

3. Без уваги на наші переконання щодо доцільності й ідеальності організаційних систем (які можуть бути в нашій уяві), старшому пластунові їх не можна накидати; якщо вони не постануть в наслідок їхніх — і **тільки їхніх** — творчих зусиль, користі з того не буде жодної. При цьому слід пам'ятати добру адміністративну засаду, що не всяка дія, яка видається нам доброю сьогодні, буде доброю завтра.

4. Слід в'ясувати старшому пластунові, особливо прихильникам концепції “матірні курені”, що одним із атрибутів зрілості (як одиниці, так і групи) є готовність пожертвувати вузьким сантиментом і лояльністю в ім'я вищих цілей.

5. Слід в'ясувати старшому пластунові, що справа “матірні курені чи осередки праці” — це, властиво, **жодна проблема**, об'єктивно беручи. Це радше **симптом** певного стану речей в УСП. **Дійсна проблема — це як створити “зрілу” чи “ефективну” старшопластунську групу**, без різниці, чи під цим поняттям розуміємо найменшу старшопластунську клітину, адміністративну одиницю при пластових станицях (групах чи кошах), чи УСП як цілість.

Концепція “зрілої” або “ефективної” старшопластунської групи

Що ж це таке зріла або ефективна старшопластунська група? Хоч на це питання ще трудно відповісти вичерпно і так, щоб не викликати нових суперечностей, базуючись на певних сучасних соціологічних студіях, ми є в стані запропо-

нувати наступний критерій. Зрілу або ефективну старшопластунську групу ціхують:

- Свідомість своїх цілей чи мети; група має ясно і недвозначно визначені цілі і мету,

- певний поступ (не конечно безперервний) в напрямі реалізації визначених цілей і мети,

- спроможність дивитися вперед і планувати наперед,

- поінформованість, порозуміння і ефективний зв'язок між членами групи,

- здібність розв'язувати проблеми логічним способом,

- здібність погодити індивідуальні потреби членів групи із завданнями групи як цілості,

- “групове провідництво”, себто провідництво не зосереджене в одному чи декількох індивідах-членах групи, але “розпорошене” до тої міри, що кожний член має нагоду і можливість висловлювати ідеї опінії, пропонувати пляни та нести відповідальність за це все,

- високий ступінь когезії (сили притягання) чи солідарності (мова про когезію і солідарність, які не придушують і не обмежують індивідуальність),

- здібність погодити потреби товариськості з потребами продуктивності (зріла чи ефективна група фактично складається з двох груп — “психічно-соціальної” і “активно-діяльностевої”),

- усвідомлення, що засоби не є відокремлені від цілей; що засоби визначають ціль; що ціль преекзистує у засобах,

- свідомість вартостей і домагань демократичної процедури,

- свідомість приналежності до якоїсь більшої спорідненої групи (коша, станиці, уладу, Пласту, спільноти),

- здібність пристосуватись до нових потреб, вимог, ситуацій і довілля.

Підсумки і висновки

Реасумуючи, хочемо підкреслити, що у цьому розділі ми займалися з'ясуванням **проблеми старшопластунської групи і її ефективності**. Сучасні старшопластунські групи існують в першу чергу тому, бо вони в тій чи іншій мірі задовольняють індивідуальні потреби членів. Їхня ціль є суб'єктивна

і об'єктивна. Кожний член тримається своєї старшопластунської групи з різних мотивів і определяє себе залежно від "психічного доходу", який він одержує від своєї групи. Його поведінка часом може створювати проблеми для групи, особливо коли він схильний до надмірної компенсації, агресивності, "втечі" чи раціоналізації. Такі форми поведінки ускладнюють товариські взаємини в групі (або роблять їх неможливими), що в свою чергу утруднює групі прямувати до своєї цілі, і таким чином роблять її "неефективною".

Трохи загально ми проаналізували справу матірніх куренів і осередків праці, трактуючи цю "проблему" як намагання старшого пластуництва знайти концепцію "зрілої" або "ефективної" старшопластунської групи, цілі якої ми з'ясували в 13-ьох пунктах.

Концепція "зрілої" або "ефективної" групи не запевняє, що старше пластуництво буде краще себе **"почувати"** у цій групі, ніж у матірніх куренях чи осередках праці. Вона, радше і тільки, може бути допоміжною в процесі дозрівання (як поодиноких членів групи, так і групи як цілості). Вона радше є більш ефективною і дієвою; вона досягає свою ціль.

Всякий новий вклад члена старшопластунської групи потягає за собою потенціальність (можливість) корисної зміни, що у свою чергу робить **розвиток** можливим — розвиток і поступ на шляху від незрілості до зрілості. Насправді, за винятком родинної групи, добровільне спілкування старшого пластуна (пластунки) із своєю групою — це найважливіший фактор у його (її) пластовому житті. Нехай тільки він (вона) поробує понести відповідальність за свою точно окреслену участь в успішній праці своєї групи, і він сам (вона сама) прийде до подібного висновку.

Подаємо один із розділів праці на тему "Старшопластунська проблема і її розв'язка", автором якої є фахівець-соціолог. Сподіваємося, що вона зацікавить старше пластуництво, бо у статті дуже актуальна проблематика, розв'язки якої ми давно шукаємо. Подруг і Друзів з рядів УСП просимо zareagувати хоч би короткими заувагами, листами, вдячні будемо за статті. Редакція

Огляди і погляди

СЬОГОДНІШНЯ МОЛОДЬ І "НОВА ЛІВИЦЯ"

Чи можна поважно розглядати проблеми сьогодношньої молоді у світі, не зупинившись над її політичним обличчям? Чи можна зрозуміти цю молодь, не розуміючи її радикально-революційного наставлення, яке називають загальною "новою лівицею" ("New Left")?

Зрозуміти ж теорію, тактику, напрямки, розколи, діалектику цієї " нової лівиці", це справа не легка. Писання ідеологічних провідників цього політичного руху (таких, як Маркуз, Чомський тощо) переважно тяжкі, скомпліковані, повні непроглядної полеміки, як зрештою писання всіх революціонерів, за незначними винятками. Не рекомендуємо їх тим, хто з цією справою не ознайомлений. На щастя, є деякі книжки, які приступно обговорюють теорію і практику " нової лівиці". Я вибрав декілька таких книжок, які рекомендую прочитати як конечну лектуру всім тим, які займаються сьогодношньою молоддю. Це збірки статей; деякі з них позитивно настроєні до цього руху, інші ж більш чи менш критичні.

Перша з цих книг — "Молодь і розкол" Кенетс Кеністона — має підзаголовок: **"Зріст нової опозиції"**. У цій цікавій і легко написаній книзі автор старається описати історію виникнення політичної опозиції серед молоді США у 60-тих роках. Він зупиняється над питанням: Чому це явище заіснувало? Чому саме серед молоді із заможних та багатих домів, які — здавалось — мали все для життя, чого душа забажала? Виникнення цієї опозиції не передбачили ні соціологи, ні політики. Все ж таки вона існує і то не лиш у США, але в Західному світі взагалі. Її існування мало великий вплив на хід історії за останнє десятиліття, а в роках 1966-67 молодечі революційні рухи стояли на порозі кривавих ударів з урядовими чинниками.

Кеністон пояснює причини відчуження молоді як вислід певних засадничих протиріч у технічно-індустріальному суспільстві. Він оцінює наслідки і майбутнє цих політичних рухів об'єктивно, бачить їхні позитиви і негативи. Він описує різні прояви молодечої опозиції: політичний радикалізм, "відпадання" ("drop out") із шкіл та із суспільства, ідеалізм, культуральне відчуження, вживання наркотиків тощо. Його книжка не обмежується лиш політичною "новою лівицею", а радше описує цілий суспільно-ідеологічний комплекс, який зродив "нову лівицю". Хоч ви, може, й не погоджуватиметеся з усіма висновками Кеністона, все ж таки книжка надзвичайно корисна для всіх, хто цікавиться молоддю.

"Нова лівиця" Мовріса Кранстона — це збірка статей про ідеологічних "батьків" цього політичного руху: кубинського революціонера Че Гевару, американського марксиста Герберта Маркуза, французького філософа Жан-Поль Сартра, муринських активістів Кармайкела і Клівера та інших. Це ті постаті, які стали героями молодих революціонерів, прикладами до наслідування, теоретиками цього напрямку. Книжка старається дійти до розуміння нової лівиці, аналізуючи її героїв-божків. Профілі цих провідників засадничо критичні. Автори виказують їхній романтизм, непрактичність, антилібералізм, тенденції насильства, догматизму, неконсеквентности, взаємо-заперечень тощо.

"Поza новою лівицею" — це збірка, яку зредагував Ірвін Гов. Це критика "нової лівиці" з погляду "старої лівиці" — себто американських соціалістів та лібералів 30-их і 40-их років. Автори статей добачають у новій лівиці різні негативні прояви, зокрема заперечення ідеалів академічного лібералізму — який, зрештою, зродив "нову лівицю". Але нові поставили справи рубя, де старі дебатували. Нові відкинули демократичні форми, ідеали свободи і рівноправности, а на їх місце поставили авторитет революції, елітаризм, інтелектуальний догматизм. Їхніми героями стали закордонні, переважно комуністичні диктатори: Кастро, Мао Тсе Тунг, Го Чі Мінг. Їхні методи радикальні, включно із насильством, збройним спротивом поліції, саботажем тощо. Це все не по нутру старим лібералам з академічного світу. Їм тяжко признатись, що це вони зродили нову лівицю, що це їхні інтелектуальні сини, які лиш довели певні напрямні лібералів до їхнього логічного завершення. І так, наприклад: ліберали протягом

30-тих, 40-их, а потім і 50-их років завжди гльорифікували комуністичні режими, а критикували США і Захід взагалі. Що ж тоді дивного, що нові ліві явно-славно йдуть під прапорами В'етконгу? Стара лівиця ввела так званий "об'єктивізм" у історію, який — зовсім не об'єктивно — завжди виправдував ліві чи комуністичні уряди, а причини всіх конфліктів приписував західнім демократіям. Нові ліві увели "ревізіонізм" в історію, який старається доказати, що холодна війна і всі конфлікти світу — це наслідки дій капіталістів, а комуністичні країни, це лиш невинні, миролюбні жертви імперіалізму...

Багато думок, які стара лівиця пропагувала "в теорії", нова лівиця пропагує в практиці. Це непокоїть стару лівицю. Зрештою, — вони сьогодні старші і розсудливіші, бачать помилки своїх молодечих роздумів. Радикальні студенти сьогоднішніх днів бачать усе безкомпромісовими очима молоді: якщо щось невпорядку, то треба змінити, увести нове, перевернути старий лад. Книжка Гова старається переконати молодих: може, замість міняти, краще було б направити, що зле — бож у теперішньому стані є і багато доброго, що шкода було б втратити...

Багато негативніше, критичніше наставлена до молодих радикалів книжка Гербердінга і Сміта "Радикальні ліві — надужиття невдоволення". У ряді статей подано тут критичну аналізу молодечих рухів. Автори критикують нову лівицю за відкинення концептів свободи, справедливости, добробуту — в ім'я абстрактних ідеалів революції, а теж за часті необдумані потягнення, догматизм, нетолерантність, пропагування зміни задля зміни. Автори статей погоджуються, що не все ідеальне і що треба численних змін для налагодження різних недотягнень у нашому суспільному ладі. Одначе вони вважають, що треба конструктивних змін, а не деструктивних, які пропагує нова лівиця. Книжка Гербердінга і Сміта має окремий розділ про студентів, університети і радикалізм; цей розділ може бути зокрема цікавий нашим читачам.

Усі чотири описані книжки більш чи менш критично настроєні супроти молодих радикалів. Важко знайти книжку на 100 процент "за" новою лівицею, якщо не брати до уваги писань самих радикалів, які — як ми вже згадували — переважно надзвичайно нудні і тяжкі для читання. Вийнятком є книжка, піврепортаж, півповість радикального письменника

Нормана Майлера "Армії ночі". У ній він розповідає про свої переживання під час славного протестаційного "Маршу на Пентагон" у жовтні 1967-го року. Читаючи описи Майлера, читач дістає певний посмак протестаційного антив'єтнамського руху і взагалі настроїв і стилю життя молодих радикалів США,

Повищі книжки в основному про радикальні рухи молоді США. Але багато матеріалів торкається подібних політичних рухів інших країн Заходу: Канади, європейських держав, Австралії, Південної Америки. Зокрема багато спостережень можна віднести і до української молоді в діаспорі.

Яке ж відношення української молоді до нової лівиці? Щодо старшої нашої генерації, то немає двох слів: вона в подавляючій більшості настроєна скрайно "право"; у США вона підтримує республіканську партію, у Канаді — консерватів і т. д. Вийнятками може є лиш деякі кола наших університетських професорів та інших інтелектуалів, які переважно ліберально настроєні. Зате інакше справа мається з нашою молоддю, головню із студіюючою молоддю. Вона живе поміж молоддю країни поселення, тож зрозуміло присвоює собі і настрої нової лівиці і радикалізму. Багато з наших молодих студентів було і є активних у радикальних чи протестаційних рухах американської молоді, а й в українському житті багато студентів бере "радикальну" лінію — як напр., Студентська Громада в Нью-Йорку, згуртована довкола журналу "Нові Напрямки". Правда, під впливом батьків є між нашою молоддю і великий процент право-зорієнтованих студентів, зокрема згуртованих в організаціях, пов'язаних з Визвольним Фронтом. Але, на мою думку, поміж студентами більший процент "лівих".

Цей факт часто непокоїть наших політичних провідників. Вони не можуть забути лівим партіям їхніх комунофільських настроїв і тому, зовсім, зрештою, зрозуміло, тягнуть до правих партій — хоч ані праві, ані ліві партії у США чи інших країнах Заходу не є спеціально про-українсько настроєні. Ми часто дуримо себе, мовляв, та чи інша партія нас "підтримує". Забудьмо про те. Кожна партія думає про свої інтереси, а українські справи готова продати "за псячу шкіру", якщо на те прийде потреба. Під час виборів часом звернуть на нас увагу, але по виборах ми знову забуді.

Тому ми не можемо бути пов'язані з тією чи другою політичною партією у країнах нашого поселення. Ми повинні старатись мати своїх людей у всіх партіях і давати свою підтримку масово тій партії, яка нам більше дасть, більше підтримає нашу справу. Тоді партії будуть більше з нами числитись. Бож нема що дивитись на минуле: партії змінюють свої настрої з року на рік. Приклад: останньої весни президент Ніксон, якого українці підтримували, вітав у Білому Домі Брежнєва, який у висліді договорів із США дістав вільну руку на посилення гніту в Україні. У час візиту Брежнєва появилось у Нью Йорк Таймс-і велике оголошення з протестом проти гніту Брежнєва, зокрема супроти українських інтелектуалів (на першому місці). Це оголошення оплатили і підписали... майже всі провідники нової лівиці! Є там і Чомський, і брати Баррігани, і Маркуз, і понад 250 інших радикалів.

Чи це означає, що нова лівиця стала раптом чемпіонами української справи і що ми всі повинні туди записатись? Очевидно, що ні. Оголошення було поміщене тому, щоб заженувати Ніксона під час візиту Брежнєва. Обставини були сприятливі, а наші радикальні студенти, в контакті з новою лівицею, зуміли переконати, кого треба, і в висліді вийшла користь для нашої справи. Якби ми частіше так вміло використовували обставини, то справа України у світі напевно краще б стояла.

Михайло Мохнатий

Використана література:

"Youth and Dissent — The Rise of a New Opposition" by Kenneth Keniston, Harcourt Brace Jovanovich, Inc., New York, 1971. —

"The New Left", edited by Maurice Cranston, The Library Press, New York, 1971.

"Beyond the New Left — A Confrontation and Critique", edited by Irving Howe, The McCall Publishing Company, New York, 1970.

"The Radical Left — The Abuse of Discontent", edited by William B. Gerberding and Duane E. Smith, Houghton Mifflin Co., Boston, 1970.

"The Armies of the Night", by Norman Mailer, The New American Library, New York, 1968.

З пластового життя

НАЧАЛЬНИЙ ПЛАСТУН

До

Друзів Учасників

Десятого Крайового З'їзду УПС у США

Дорогі Друзі!

Ми говоримо часто про наш пластовий обов'язок працювати до досконалості. І цей обов'язок — хоч який він суб'єктивний, охоплює теж наш Улад, кожного з нас окремо. Я не думаю, що можна цей обов'язок убрати у вимоги якоїсь проби чи проб; не думаю, що можна його міряти якоюсь мірою і оцінювати якимись критеріями. Ця міра і ці критерії є у нас самих, у наших поняттях, амбіціях і аспіраціях.

Але — як кожний похід — так теж і похід до досконалості має свою вихідну позицію. І наш перший крок у поході мусить початись від усвідомлення та оцінки цієї вихідної позиції. Це перший крок, від якого починається ця приповідкова миля. Отож ця вихідна позиція, це для кожного з нас його рівень пластової якості тепер. А для оцінки цієї якості ми маємо доволі об'єктивні критерії: наш **Пластовий Закон**.

Теоретично, а може й формально, — ми, сеньйори, повинні бути зразком завершення пластового виховного процесу. У нашому характері, стилі життя, світогляді, громадській поставі ми — кажеться — уформовані набутими прикметами, поданими у пластовому законі, який каже "Пластун є..."

Я знаю, як легко вичислити всі точки пластового закону та описати ідеальний тип пластуна з усіма прикметами, спертими на тому законі. І я добре знаю як трудно прикласти такий зразок вихованого пластуна до кожного з нас індивідуально як мірило нашої пластової якості. І я певний, що ще трудніше нам самим прикладати такі критерії об'єктивно до нас самих і об'єктивно пізнати себе як пластуна і сеньйора-грома-

дянина. А проте, на мою думку, нам треба це зробити, чи радше постійно робити. І мусимо це робити самі, не очікуючи оцінки іншими. Пам'ятаймо: — ми дійшли до нашого сеньйорського пластового ступеня не шляхом проб, які давали б оцінку, а передусім силою свого росту в роках. Я колись назвав сеньйорат "найвищим ступенем пластування", але це можливе тільки тоді, коли не пасивне осягнення віку, а справжнє пластове вироблення дасть нам повноту життя, спертого на пластовому ідеалі.

Я знаю, що ідеалу немає, але є зразок ідеалу, до якого мусимо змагати і самовиховуватись, хоч ми вже поза виховними уладами. Ми, як улад сеньйорів, не маємо контрольного чинника, як мають виховні улади. Там — виховник не тільки допомагає самовиховуватись, але й спостерігає поступ і виховний ефект. Там є ступені, проби...

У нас же єдиний реальний контрольний чинник є ми самі, наше сприймання пластового закону, наша добра воля, об'єктивність, критичне вироблення, тобто здібність критично оцінювати самого себе. Може й ми, як колись юнаки, повинні мати у себе на стіні виписаний великими літерами пластовий закон і щоденно може вранці на початку діяльності дня, а може увечері, передумуючи цю діяльність дня, оцінювати себе на тлі окремих точок закону.

Пізнання себе як пластуна, оцінка себе з того погляду, повинна дати нам відповідь на критичне питання: які ми, яка наша якість і через те, яка сила наша, яка пластова готовість наша в нашій організації і в нашій громаді. Відповідь — це наш інвентар, на якому можемо будувати і яким ми — як Улад Сеньйорів — можемо виправдувати своє існування і свою дію. Ця відповідь повинна теж сказати нам, чи можемо й готові ми виконати завдання, якого очікує від нас — на підставі нашої присяги — наша громада.

А далі, ця відповідь дасть нам образ тієї вихідної позиції, від якої єдино може початись наш похід — неперемінний і вічний, до пластового досконалості для Великої Служби.

С к о б !

Ваш

Юрій Старосольський, Н. П.

ШОСТІ ЗБОРИ КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПЛАСТОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Шості Збори КУПО відбулися у Дітройті в днях 1-3 вересня 1973 р. У Зборах, що відбувалися вперше після схвалення нової системи вибору делегатів, взяли участь 61 делегат із 88 мандатами з різних країн поселення. Не прибули делегати з Аргентини та Австралії, які передали свої голоси пластунам із США і Канади. Німеччину репрезентував голова КПСтаршини пл. сен. Ігор Зубенко, крайова референтка юначок ст. пл. Роксоляна Козак і крайовий референт юнаків ст. пл. Петро Содоль, пластову групу в Римі репрезентував ст. пл. Тарас Лончина, Пласт в Англії крайова референтка УСП ст. пл. Марійка Михалків і крайовий референт юнаків ст. пл. Лев Іваницький.

На Зборах були присутні члени Головної Пластової Ради та члени Головної Пластової Булави під проводом Начального Пластуна пл. сен. Юрія Старосольського в кількості 19, та 72 гостей. Збори відкрив голова ГПБулави пл. сен. Василь Палієнко, як господар та організатор Зборів в присутності юнацьких куренів Пластової Станиці в Дітройті зі своїми прапорами, а проводили ними члени обраної президії у складі: пл. сен. Павло Дорожинський — голова КПС, США — передсідник, пл. сен. Роман Вжесневський — голова КПС Канада — заступник передсідника, пл. сен. Наталія Головата і пл. сен. Любомир Онишкевич — секретарі. Звукозапис нарад пленуму переводив пл. сен. Юрій Бойчук. Збори обрали, згідно із програмою, комісії: верифікаційну, номінаційну, бюджетову, статутову, виховну і резолюційну. Три із комісій: номінаційна, виховна і статутова працювали вже у підготовці Зборів, а на Зборах їх склад лише доповнено.

Звіти із діяльності уступаючої ГПБулави вийшли друкованою книжечкою та були на руках усіх делегатів так, що усне доповнення до них лише подав голова ГПБ пл. сен. В. Палієнко. Звіт із перевірки праці ГПБулави подала голова Головної Пластової Ради — пл. сен. Ольга Кузьмович, а звіт із фінансової перевірки подав член ГПРади — пл. сен. Олександр Бережницький. Після оживленої дискусії над звітами уділено уступаючим членам ГПБулави абсолюторію.

Перший день нарад Зборів був переплетений святочними моментами, — вручення і наділення найвищих пластових відзначень. Присутнім на залі нарад — пл. сен. Анні Коренець

та пл. сен. Ярові Гладкому вручено наділені їм давніше Начальним Пластуном Сірим Левом “Золоті Хрести за значне діло” (відзнаки виготовлено цього року), як теж передано родині св. п. Цюпи Паліїв “Золотий Хрест”, призначений для Покійної.

Начальний Пластун пл. сен. Юрій Старосольський відзначив та наділив присутнього на нарадах пл. сен. Петра Содоля відзнакою св. Юрія в золоті за його пластову працю, а в часі святкової вечері відзначив “Вічним Вогнем у золоті” пл. сен. Едварда Козака за його визначну громадську діяльність.

Святкова вечеря для учасників Зборів та місцевого громадянства відбулася на закінчення нарад у суботу 1-го вересня у приміщеннях готелю, де відбувалися Збори. Вечерю відкрив молитвою о. Іван Прокопович, а вів нею, як майстер церемонії, пл. сен. Ярослав Падох, представляючи присутніх представників українських громадських організацій та пластовий провід. У програмі святкової вечері було слово Начального Пластуна пл. сен. Юрія Старосольського, а у її розваговій частині монолог Гриця Зазулі на пластові теми, що його виголосив автор пл. сен. Едвард Козак, спів ст. пл. Христини Липецької та монтаж із поезії Лесі Храпливої “Іскра” у виконанні юначок і юнаків із Пластової Станиці Детройт під проводом пл. сен. Люби Маринюк. Вечерю закінчив молитвою о. Тарас Прокопів.

Другий день зборів, — неділя 2-го вересня, виповнили, після участі присутніх у Богослужбах у місцевих церквах та відвідання новозакупленого Пластового Дому в Детройті, наради поодиноких комісій та пленуму. Наради комісій проходили довго та оживлено, зокрема виховної, що радила майже цілу ніч над змінами уладових правильників та схваленням нового правильника дії Кадри Пластових Виховників, що його підготував Керівник Виховної Діяльності пл. сен. Юрій Даревич. Виховна комісія обох з'єднань виховників — новацьких і юнацьких — радила під проводом пл. сен. Петра Содоля, згодом для юнацьких проблем під проводом пл. сен. Юрія Даревича, а для новацьких проблем під проводом пл. сен. Теодосія Самотулки. Статутова комісія працювала під проводом пл. сен. І. Зубенка, номінаційна під проводом пл. сен. Осипа Бойчука, а резолюційна — пл. сен. Ярослава Падоха. На пленумі виголосили програмові доповіді пл. сен. Евстахія Гойдиш і пл. сен. Мирослав Раковський на тему “Вишколу і дошколу” у новацтві та юнацтві.

Останній день нарад, понеділок 3-го вересня, був виповнений звітуванням голів поодиноких комісій та голосуванням над пропозиціями комісій. Вислід праць комісій та голосування віддзеркалений у резолюціях Шостих Зборів КУПО.

Останньою дуже важливою точкою Зборів було обрання нового проводу. Пропозицію номінаційної комісії подав до відома її голова пл. сен. О. Бойчук, пропозиція друга подана із залі ст. пл. Т. Онищук, крайовою комендаткою пластунок у Канаді, не була повна, і з цієї причини не могла бути прийнята. Головою Головної Пластової Ради обрано пл. сен. Яра Гладкого, головою Головної Пластової Булави пл. сен. Романа Рогожу. Цим осідок головного пластового проводу перейшов на чергові три роки до США.

Збори закінчили коротким словом пл. сен. В. Палієнко, новообраний голова пл. сен. Роман Рогожа і Начальний Пластун пл. сен. Юрій Старосольський.

“ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ” ЦИХ, ЩО ОЧОЛЮЮТЬ ГОЛОВНИЙ ПЛАСТОВИЙ ПРОВІД

Голова Головної Пластової Ради пл. сен. **Яро Гладкий** належить до Українського Пласту від 1920 р. Роки юнакування перебув у полку ім. полк. Івана Богуна в Перемишлі, а від 1926 року вступив як старший пластун до гуртка УСП “Лицарі Залізної Остроги”. Зацікавлений однак завжди водним пластуванням уже в 1927 році перейшов до гуртка, що став початком 10-го Куреня УСП “Чорноморці”. У роках після 1-ої світової війни аж до розв’язання Пласту працював у Верховній Пластовій Команді на різних постах та організував водні табори в Монастирку над Дністром. З доручення ВПК їздив також на Волинь організувати там пластові з’єднання, як референт Волині в Українському Пласті. Після розв’язання Пластової Організації стає у проводі Пластового Центру на чолі т. зв. групи “Вогні”, редагуючи ідеологічний журнал п. н. “Вогні”, він теж включається у працю Комісії Виховних Осель і Мандрівок Молоді, яка під цією назвою продовжує організувати літні пластові табори і допомагає охоплювати робітничо-селянську молодь у т. зв. Доріст “Рідної Школи”.

Під час Другої світової війни пл. сен. Я. Гладкий продовжує працю тайного Пластового Центру, а в 1945 р. відразу

приступає, wraz із іншими пластунами, до віднови Українського Пласту. Стає першим головним комендантом пластунів у Команді СУПЕ, а перша Конференція Українських Пластових Організацій вибирає його головою Головної Пластової Булави. В 1958 р. перебирає пост голови Головної Пластової Ради, в 1962 році вдруге пост голови ГПБ, на якому керує підготовкою і переведенням 50-річчя Українського Пласту, зокрема величній Ювілейній Пластовій Зустрічі в 1962 р. на терені США. Від 1966 року до вибору на Шостих Зборах КУПО у вересні ц. р. на пост голови ГПР пл. сен. Яро Гладкий стоїть лише у проводі “Чорноморської Ради”, цікавлячись постійно розвитком водного пластування та спеціалізаційними таборами.

Пл. сен. Яро Гладкий по званні інженер будови мостів та зварювання металів незвичайно добрий та цінений фахівець, ціле своє життя зацікавлений особливо спортом. Брав живу участь в українському спортовому житті та спортових організаціях та був промотором численних пластових рейдів і маршів. Брав участь у цих рейдах як член куреня “Чорноморців” і здобував у них перші місця, так у літніх маршах чи бігах, як і зимових і лещатарських. Пл. сен. Яро Гладкий є автором ряду пластових статей та публікацій, має ступінь Гетьманського Пластуна скоба, відзначений Свастикою заслуги та Золотим хрестом за значне діло.

Голова Головної Пластової Булави пл. сен. **Роман РОГОЖА** належить до пластової організації з юнацького віку. В юнацтві був членом 7-го Куреня ім. Князя Льва Першого, що діяв у Філії Української Гімnazії для хлопців у Львові. Коротко перед розв’язанням Пласту він разом із теперішнім Начальним Пластуном, Юрієм Старосольським, підготовлялися до складання третьої юнацької проби. Після розв’язання Пласту вже як старший пластун, член куреня УСП “Лісові Чорти”, стає до дальшої виховної праці, відбуває славу мандрівку “Лісових Чортів” на Волинь і Полісся у 1930 році, а згодом працює тісно із Пластовим Центром під проводом пл. сен. Яра Гладкого. В 1935 році організує перший табір пластунів на Гуцульщині в Брустурі, де виконує обов’язки бунчужного. Останні літні місяці перед вибухом Другої Світової Війни заступають Р. Рогожу також на літньому таборі, цим разом у Лаврові, де знову виконує обов’язки бунчужного (тоді званого обозним) під командуванням Я. Гладкого. Р. Рогожа активний у праці

після віднови Українського Пласту в часі переселення українців на Захід і підготовляє скликання 1-го З'їзду СУПЕ в 1949 р. Цей перший післявоєнний з'їзд відновленого Пласту вибрав пл. сен. Р. Рогожу секретарем СУПЕ. У часі діяльності Пластового Проводу в Європі пл. сен. Роман Рогожа є його членом у Головній Пластовій Старшині та Головній Пластовій Раді, а після переїзду більшості пластунів на нові місця поселення до скликання Перших Зборів Конференцій Українських Пластових Організацій в 1954 р. виконує обов'язки Головного Булавного в булаві пл. сен. Яра Гладкого. На перших Зборах КУПО вибирають його Головним Булавним Пластунів.

У Головному Пластовому Проводі пл. сен. Р. Рогожа працює до 1957 р., віддаючи опісля свій час для праці в курені "Лісові Чорти", де м. і виконує обов'язок курінного. На Ювілейній Пластовій Зустрічі 1962 року має відповідальне завдання опіки над почесними гістьми. З доручення Пластового Проводу є першим головою Конференції Українських Молодечих Організацій при УККА в роках 1962 — 1965.

В останніх роках пл. сен. Р. Рогожа працює активно у проводі Пластової Станиці в Нью-Йорку, очолюючи її як станичний в роках 1969—72 та виконуючи також в 1972 році обов'язки кошового.

Пл. сен. Роман Рогожа по званні інженер і як такий був обраний двічі головою Т-ва Українських Інженерів Америки. Є активним членом Карпатського Лещатарського Клубу, в якому проявляв свою спортову діяльність ще в передвоєнних роках.

ПЛАСТОВИЙ ФІЛЬМ

Дня 17 березня 1973 р. у пластовому домі в Нью-Йорку був висвітлений для запрошених гостей 16 мм кольоровий, озвучений фільм: "Ювілейна Пластова Зустріч — 1962 р.", яка відбулася на "Вовчий Тропі" 10 років тому. 80-хвилинний фільм захопив усіх присутніх так своєю документальністю, як теж мистецькими вартостями. Знімало цей фільм чотирьох ст. пластунів та пластунів сеньйорів: М. Витягловський, Яр. Кулинич, М. Пежанський та Р. Савицький. Технічне викінчення фільму виконав пл. сен. Роман Савицький, що присвятив цій справі свій час протягом кількох років. Йому то виявили присутні на показі спонтанну овацію.

Характеризує цей фільм гарна композиція знімки, дбайливий уклад подій та дуже вдало поданий коментар, укладу Р. Савицького. Виголосили його пластові диктори ст. пл. Юрій Денисенко та ст. пл. Марта Галій. Добір музичного тла та скоординовання звукових та зорових ефектів перевів Р. Савицький. У вступному поясненні до фільму Р. Савицький розповів, як він мусів поборювати різні труднощі у редагуванні картин, музики і голосу дикторів, щоб всі ті елементи взаємно собі підпорядкувалися та вкладались у задум поодиноких кадрів. Характеристику цієї праці, зокрема добір і пристосування українських мелодій, описав Р. Савицький в окремій статті, що теж буде оприлюднена. Фільм отримав дуже прихильну оцінку в пресі.

Відкриваючи цей фільмовий вечір, пл. сен. М. Пежанський розказав про "тернистий шлях пластового фільму", якому якраз сповнилося 45 років. Перший фільм був у 1927 р. сконфіскований польською поліцією під час висвітлювання та ніколи вже вона його не повернула. Пізніше фільмування відбувалося з перешкодами та труднощами. Тож тим більше мусимо цінити пластову фільмарську працю. У висліді вона дає нам історичну документацію дії Пласту, дає матеріяли виховні та розвагові. Мусимо теж цінити те, що наші фільмові — аматори та професіонали давали свою працю безкоштовно, завдяки чому маємо фільми, які в "нормальних" умовах коштували б кількадесят тисяч доларів.

М. П.

Роман Савицький

ФІЛЬМ "ЮВІЛЕЙНА ПЛАСТОВА ЗУСТРІЧ 1962"

(Із записок монтажиста)

Фільмова Служба Пласту з осідком у Нью-Йорку виготовила за останнє десятиліття ряд фільмів із пластовою тематикою. Були це кінострічки з актуальних подій, як — «У граніті і бронзі Заповіт» (участь пластунів у відкритті пам'ятника Шевченкові у Вашингтоні), або архівні фільми, які довелося реставрувати та озвучувати — «Ювілейне Свято Весни у Міттенвальді 1947». У 1967 р. при співпраці з Ярославом Кулиничем вийшов на екран фільм «Дні української молоді в Канаді», більшість метражу якого присвячено Ювілейній Зустрічі в 55-річчя Пласту.

Влітку 1972 р. закінчено працю над давнішим фільмом із пластового життя. Це довгометражний кольоровий фільм із

святкувань 50-річчя Пласту — ювілейні святкування на одностижневій зустрічі з 2000 пластунами на «Вовчій Тропі» біля Іст Четгем у 1962 р. Фотографували: (крім Р. Савицького) сен. М. Витягловський, Я. Кулинич, сен. М. Пежанський. Незмінний референт фото-кіно-хроніки, сен. М. Пежанський постійно інформував нас про подробиці програми та керував фотографією. Праця 4-ох світлиців вможливила докладне фільмування свята. Ми мали змогу фотографувати події, що відбувались у той сам час у різних місцях оселі, або могли всі разом фільмувати масові сцени збірок, щоб потім ефективно їх монтувати в одне зорове пережиття.

Метраж фільму «ЮПЗ-1962» — 3000 стіп 16мм плівки Кодакром і його висвітлення триває 81 хв. Для кращого зображення, коли б хтось хотів розмотати фільм із шпулі та потяг один кінець стрічки на вершок «Емпаср Стейт Білдінг», то не зовсім розкрутилася б половина фільму. Програма ЮПЗ-1962 була настільки багата, що навіть при великому метражі не вдалось її вповні охопити. Перша частина, по-моєму, «пластова»: у ранній мряці підносять знамена; зустріч усіх частин на врочистому відкритті свята; естафетним бігом доставляють із моголи Сірого Лева (Начального Пластуна) вічний вогонь і запалюють його перед щоглами; праця або дозвілля у поодиноких підтабарах, будова веж із пластових палиць, пригоди під час теренового змагу, спортовий змаг тощо. А після міряння сил, коли під звук трубки «Ніх вже йде» прапори сходять із щоглів, коли втомлене сонце хилиться, задивлені в даль лица шукають його відблисків на верхах дерев, а згодом... на місяці. Друга частина більше «показова»; немає вже екскурсій у природу ні м'якої лірики. Тут велич святого апелю і велика дефіляда всіх відділів перед трибуною та вічним вогнем; тут зручність чи винахідливість у показах умілостей перед численно зібраними гістьми, виставки, ватра. Схилені голови на архиєрейських Богослужбах замінюються гордими і міцними постатями в останній спільній збірці; сила сповнює серця пластових лав, щоб скоби злетіли у простори, пластовий обіт виконувати...

Як монтажист фільму, відповідальний теж за його озвучення, я з присмністю згадую цю іноді дуже важку працю. Найважливіше завдання було надати цій великій масі плівки потрібний ритм та внутрішній і зоровий зміст. Деяку заправу у складанні, зокрема довгих фільмів, я дістав при праці над 90

хв. документом «Українські пластуни на Джемборі в Греції 1963». Проте, фільм на 8 мм. (аматор-техніка) німий із супровідною музикою, не справляв ні великих проблем, ні великих можливостей. Із «ЮПЗ-1962» справа малася куди інакше; сам матеріал-метраж був без порівняння кращий, а 16 мм техніка вможлилювала гарну звукову частину з музикою, звуковими ефектами та диктором. Можливості великі; труднощі теж. Треба було редагувати картину, музику та голос диктора одночасно і в той спосіб, щоб ці елементи підпорядковувались собі взаємно і щоб загально вкладались у задум поодиноких кадрів. Іноді конечно було скоротити голос диктора або продовжити звучання музичного мотиву. Такі і подібні перепони розв'язувались монтуванням магнетної звук-тасьми. Були випадки, що структура музики не надавалась до редакції, і необхідно було аж транспонувати, тобто міняти тональність (швидкість самого звучання) на чверть чи під тону. При 2-хилинній пісні це ж різниця на кільканадцять секунд! Але, за словами пластової пісні «ніщо нам лихо ні пригоди», коли словами талановитого диктора можна передати тонкий дотеп, коли із фонограми з такою силою чути міць бубнів, як променіє образ чарами народньої ноші, коли сучасна техніка підносить камеру понад дерева, гори, мов «летом вірлиних крил скоба». Тоді маліють труднощі та зникають, а модерний скоб несе уяву монтажиста чимраз далі...

При редагуванні цього 81 хв. фільму необхідно було втримати певне темпо кадрів і вистерігатись зайвих сповільнювань. Напр., перші 4 дні Зустрічі представлені без перерви наслідком заходів сонця, штучних затемнень (т. зв. оптичних) чи роз'яснень, простим монтажем денних картин. У такому ж плані я склав дикторський текст, щоб не подвоювати, але поглиблювати зорові враження. Текст базований частинно на думках пластових провідників-ідеологів: сен. д-ра О. Тисовського, сен. Я. Гладкого, та на пластовій літературі, напр.: вірші пл. сен. Л. Храпливої. Текст доповнили сен. М. Пежанський та ст. пл. Ю. Денисенко, який разом із своєю дружиною, ст. пл. М. Галій, є дикторами у фільмі. Не одну стилістичну незугарність справила Іванна Савицька-Мусій.

Можна б висловитись, що музика «фіксує» образ у кінофільмі, так само як хемікалії — знімку. Із увімкненням музики настає остаточна конкретизація зорових вражень; мистецтво

тонів уточнює або підсилює риси картини залежно від бажань монтажиста чи режисера. Бадьорість, побожність, чарівність, сила тощо — ціла скаля емоцій є неподільною частиною музики. Цей скарб почувань можливо викликувати сьогодні у значно більшій мірі, ніж навіть 4-5 років тому. Велика, справді добірна кількість записів на платівках чекає споживача. Давніше було інакше; у 1957 р. при озвучуванні фільму з Ювілейної Пластової Зустрічі у Грефтоні, Канада, я був змушений до кадрів Служби Божої вжити... симфонію Двожака, бо награнь українських церковних творів ще тоді не продюковано. Але тепер, маючи під рукою поважний звуковий матеріал, можна було значно цікавіше озвучити «ЮПЗ-1962».

Головна тема — мелодія фільму надає загальний тон чи, так би мовити, «температуру» цілого кіно-твору. Її звичайно вживається при написах, у головних кадрах та у фіналі, поєднуючи у цей спосіб частини фільму в цілість. У фільмі «Дні української молоді в Канаді» (1967) я застосував пісню «Засвітали козаченьки» у різних звукозаписах як провідну тему зафіксованих тоді подій. Але у фільмі «ЮПЗ-1962» настроїв не лише юний, маршовий; ця кінорозповідь позначена оптимізмом та особливою бадьорістю головних персонажів-пластунів. Тому за головну мелодію тут служить козацьке «А чи пан, чи пропав... нам допоможе Святий Юрій» для хору та оркестри П. Печеніги-Углицького та К. Данькевича. Кадри з дівчатами та сцени хлопців вимагали різних настроїв, і тут у пригоді стали пісні «Ой не ходи Грицю» (щодо дівчат) та «Вийшли в поле косарі» (щодо хлопів), які повторно появляються у різних записах. До відправ святої Літургії придалися нові записи нашої класики — Духовні концерти А. Веделя, Д. Бортиянського та його ж «Херувимська». Настрівність окремих кадрів передають фрагменти симфонії ч. 2 Л. Ревуцького. Нова пісня «Квіти говорять» М. Скорика підкреслює відвертість одного епізоду елементами доброго джезу. Національний гімн галичанина М. Вербицького та його ж «Широкий луг» для хору несуться відгомном по лісах «Вовчої Тропи». Чимало мелодій — це, звичайно, пісні пластові або такі, що їх пластуни залюбки співають: «Гей гу! Гей га!» Т. Крушельницького, «Гей життя ти наше» В. Божика, «Як я їхав з Дебречина», «Сокільський марш» Я. Ярославенка (композитора пластового гімну), «Засяло сонце золоте» І. Недільського, «Гей на горі та й жінці жнуть», «У горах Карпатах» та ін.

Перед тим, як увійти в фонограму, декотрі із вищезгаданих пісень мусіли піддатись незначним «пластичним операціям», проведеним усе ж таки так, щоб не позбавити пісень їхньої ідентичності. Концерт Веделя треба було синхронізувати так, щоб на відділах пластунок почувся мотив «Ой не ходи Грицю», який відповідав дівочим кадрам. Марші — дефіляди є міжнародного характеру, неукраїнські, та в одному з них виступає ніби український мотив; після деяких обчислень цей мотив звучав уже разом із коротким кадром з Президентом УНР С. Витвицьким. Подібне зроблено з піснею Скорика при словах «люди теж бувають, наче квіти» на екрані замерехтіли ботанічні відповідники тексту. Повищі ефекти зреалізовано відносно легко. Трохи складнішим виявилася одна деталь маршу «Засяло сонце золоте», у якому особливо вимовним для цього фільму є слова «прапор у гору все держи». Цей рядок тексту повинен був прозвучати у мент, коли на екрані лопотів стяг. Та, на жаль, апаратура не відчула цієї ідеї і своєю постійною швидкістю запізнювала музику. Треба було якось прискіпити прихід слів або призпізнити появу самого кадру. Останнє стало вже неможливим, бо монтаж образу був остаточний; редагування самої пісні не можна було брати до уваги, бо час, про який мова, не перевищав кілька секунд, а вирізувати поодинокі слова живого тексту — це ж брутальність, яку безпощадно люблять побільшувати гучномовці. Та ісувала мирна розв'язка — незначно прискорити темпо цілої пісні, що і зроблено (правда, без відома диригента Л. Крушельницького). В результаті музика звучить на чверть тону вище, але ідеально пасує до образу, його ритму і змісту.

Музичний матеріал був більш ніж вистачальний. Проте, неможливо було не завважити відсутність напр. добрих українських маршів під час цієї праці. Такої платівки, як не дивно, не видали ще українські організації, у яких тисячі членів маршували і маршують часто до музики сумнівної вартості. Як не жаль, але досі немає ні пластового гімну ні гімну закарпатських пластунів (оба Я. Ярославенка) у звукозаписі на хор чи оркестру. Одна з істотних нових потреб — свіжий пісенний матеріал, який складають самі пластуни. І не пісні з 20 чи 15-річної віддалі, але зовсім сучасні, такі, яких співають у таборах «Стежки Культури». Часто це пісеньки — «однорівки», які все ж таки варті того, щоб їх звучання зберегти. Сучасні

фільмарі повинні мати це на увазі, притягати і захоплювати молодь тими молодими, ясними голосами з гітарами і потверджувати, що в Пласті на ділі, за словами пісні, «буйний порив, надія».

Як уже зазначено, біля фільму працював гурт фільмарів, що в 1962 р., під проводом сен. Михайла Пежанського, фотографував це пластове свято. М. Пежанський був теж тим, що сам організував фільмування ЮПЗ-1962, потім допомагав в опрацюванні матеріалу, від технічного вираду до координації фінансування. Його моральна підтримка важила багато у важких моментах цієї складної праці.

Фільм «ЮПЗ-1962» виходить на екран для пластової молоді. Старші пластуни пригадають своє юнацтво; юнаки побачать себе ще новачками. Правда, окремі подробиці цього свята видаються сьогодні малоактуальними, але ЮПЗ-1962 як цілість, як цінний досвід, на вартості не втратила. Радше навпаки. З перспективи часу маємо рідку нагоду оцінити екранізацію одного з дійсно світлих моментів Пласту — із Зустрічі підготованої, проведеної і зафіксованої примірно. По-моєму, виховне значення такого фільму наявне й актуальність, у цьому сенсі, тривала.

Парафразуючи текст фільму, можна висловити погляд про майбутнє пластове кіновиробництво. Все плине; люди, часи, історія міняються з роками, з місяцями, ба навіть із днями. Минають утерті форми; зміняться і фільми з пластового життя у новому шуканні за сучасним. Але є щось незмінне, яке кличе, щоб його плекати. Це ідеали правди, добра і краси. Це суть Пласту, і плекати її незмінно повинні теж пластові фільми майбутнього.

ОГОЛОШЕННЯ

Уже довший час появляється журнал — кварталник «В дорогу з юнацтвом». ВДЗЮ — це журнал в першу чергу призначений для пластових виховників. Тому що журнал пересилається тільки передплатникам, ми дуже просимо Вас (якщо Ви не передплатник цього журналу) переслати свою річну передплату (\$4.00) на адресу:

Irene K. Hasiuk
502 Oakbourne Rd.
West Chester, Pa. 19380 USA.

НАШІ ВТРАТИ

В останніх місяцях Пласт у США зазнав несподіваних та важких утрат.

Відійшли від нас передчасно дві загально відомі серед пластуна постаті і два жертвні у праці та віддані Пластові члени: Добродій Пласту та довголітній член Крайової Пластової Старшини і Ради — сл. п. інж. Роман Баранський і, відзначений по смертю орденом св. Юрія у золоті пл. сен. Ярослав Лучкань, ініціатор спеціалізаційних таборів для юнацтва, довголітній член Крайової Пластової Старшини на постах крайового коменданта та діловода спеціалізаційного пластування, юнацький виховник і комендант численних юнацьких і літунських таборів, один із найактивніших членів куреня УСР, а згодом УПС «Чорноморці». Як живою є пам'ять про НИХ серед пластунів і приятелів Пласту, вказують спомини присвячені Покійним.

У СОРОКОВИЙ ДЕНЬ СМЕРТИ

СЛ. ПАМ. ПЛ. СЕН. ІНЖ. ЯРОСЛАВА ЛУЧКАНЯ, ВИХОРА, ЧМ

Кажуть, що коли людина відходить у кращий світ, переживає у частинах секунди багато моментів свого дитинства та юности, що у чудових барвах картин проходять в уяві одна по одній...

Він — Вихор, пластун — чорноморець і летун, не думав про смерть тоді, коли, виконуючи пластовий обов'язок, мусів приземлитися серед густої мряки на гірському летовищі. З напруженою увагою і бистрим зором старався просікти пасма сірої плахти, що кублилася перед його літаком, у якому він був сам... Яке щастя, подумав, що я не брав нікого зі собою і посміхнувся. В уяві побачив улюблену дружину Валю і милих діточок, Святослава і Роксолян. Вони не раз були з ним у синіх просторах неба в літаку, що скобом кружляв понад полями та дібровами, а в долині блищали в сонці річки й озера... Підніс до уст трубку радіового апарату, зв'язався з найближчим летунським майданом і зголосив своє примусове приземлення. Летіти було дуже небезпечно... Та в тій хвилині побачив перед собою зловіщу тінь, що загороджувала йому дорогу. Викрутив літак у бік, але почув удар в крило, що глухо затріщало. Літак похитнувся, задрижав і зачав гостро пікувати... Ви-

хор зрозумів небезпеку, старався вирівняти... та вже не було сили... Примкнув очі і видалось йому, що він молоденький юнак, сидить біля ватри з десятками пластового братства. У червоному світлі блимаючих головень він побачив постаті пластової старшини, а між ними свого батька, пл. сен. Володимира... Проходила гутірка і він слухав з великою увагою, а тверді — будуючі слова виховників падали плодючим зерном в його юну душу...

Картини мінялися. Ось він, Вихор капітан і виховник у чорноморському таборі. Провірив стійку і задержався на хвилину в порті, біля свого капітанського крісла. Була зоряна ніч і легесенький вітрець колисав верхів'ям двох смерек, що розложисто струнчилися понад лісом острова, на якому був табір "Дві Смереки". Білили шатра поміж деревами, а при березі співали свою пісеньку хвилі та манили канойки, що стояли рівним рядом на піску. Клапаті кажани пролітали тихенько, майже над головою... На небозводі спадав луком вогнистий метеор... Несподівано, немов протинаючи гострим ножом нічну тишину, пронісся болючий зойк пташки в кущах біля табору... Зойк, що в ньому крився переляк, прохання про поміч і прощання з життям... Лісова смерть знайшла свою жертву... Холодною дрижею потягло поза спину і Вихор стрепенувся. Немов таємничим відгомоном задзвеніли срібні голоси якби переляканих його дітей... Вихор потер рукою чоло. Він знав, що закон природи діяв і перестерігав. Будь обережний, чуйний і готовий... У його серці причаїлася задума й журба — неспокій за дружину та дітей... Алеж їм нічого не грозить... Підніс очі на небо, що нависло над озером "Тиха Вода" темно-синьою габою, а в ній мов дірки блистіли ясні зорі. Між ними сім ясних, — сузір'я Оріона. Із зворушенням подумав, що там, де зірки, напевно "Пластовий Пантеон Слави", там горить "Вічна Ватра"... Знову примкнув очі і видалось йому, що він у літаку. Довкруги тиша і холодна темінь... Літак безвучно мчить у невідому даль... Хотів підняти руку до чола, що чомусь боліло нестерпно... Все закрутилося довкруги, а дивна, неземська музика з безмежних просторів Всесвіту підняла його на невидимих крилах і він виструнчений, з піднесеним чолом став перед ТИМИ, що сидять при Вічній Ватрі... Горіла "Велика Ватра", а ВІН, ВИХОР, підійшов з простягненими руками і в долонях держав вогняне серце ПРАВЕДНОГО ПЛАСТУНА...

Мирон Ганушевський, Якір, ЧМ

ПРОЩАЙ, ДРУЖЕ!

(У пошані сл. п. інж. Романа Баранського)

*Найгустіша душа незрадлива
Найскладніша людина проста
В. Симоненко*

Ось ще так недавно сиділи ми у "Веселці" й оповідали собі про радість і турботи, про події, які зайшли у кількох тижнях від останньої нашої зустрічі.

Ти, як звичайно, оповідав про радісні події, так, мов би лише з них складалося Твоє життя. Особисте ми переплітали справами Пласту, і Пластового Дому в Нью-Йорку, бо, майже за 10-річну співпрацю, це стало невід'єдною частиною наших розмов. Ти мав багато різних плянів, в тому і для мене, відносно праці в Пласті.

І ось минуло кілька тижнів від того часу, а ми зустрічаємося востаннє тут на тому світі, біля Твоєї домовини.

Коли Тебе прощали друзі, — оживала в нашій пам'яті історія останнього десятиріччя Пласту і Пластового Дому, з яким так тісно було пов'язане Твоє життя.

Кажуть, що перед смертю у кожної людини, мов у калейдоскопі, переходить в неї перед очима ціле її життя. Цього я не знаю. Але знаю, що в обличчі Твоєї смерті, перед моїми очима ожило все те, що ми спільно пережили.

І я, чомусь, не думала про Тебе як про пластового діяча, але думала як про людину — чисту, незрадливу, складну і прямолінійну одночасно.

Нас звела доля у праці біля придбання Пластового Дому в Нью-Йорку десять років тому. Звела людей різного віку, вдачі, темпераменту, інтелігенції і культури. У всіх були бажання і потреба працювати для нашої пластової станиці, але майже у кожного з нас було інше розуміння і підхід до справи. Ми часто-густо годинами дискутували над однією і тією самою проблемою, — переконували себе, гнівалися, поступалися один одному, або вперто боронили своїх позицій. І у тих палких дискусіях найбільший спокій затримував власне Ти. Це Твій спокій часто ще більше розпалював багатьох з нас, але одночасно виключав можливість створити атмосферу будь-якої ворожості. Ти сам не гнівався на нікого і тим самим ніхто не

міг гніватися на Тебе. І ми всі, — незалежно від того, як різно дивилися на різні справи, — розходилися дружньо і наступного дня з усмішкою вітали себе.

Ти вірив людям і вірив у людину. Ти бачив у кожній людині лише позитиви. Ти нікого ніколи не осудив і виправдував навіть там, де на оправдання не було місця. Ти ніколи на нікого і на ніщо не нарікав. І звідси мабуть впливав Твій оптимізм — не динамічний, але зрівноважений і глибокий, він ніколи не покидав Тебе і давав силу, крок за кроком прямувати до наміченої мети.

В історії Пласту Ти записаний як його Добродій, довголітній Діловод Пластприяту, ініціатор і довгими роками голова Пластової Фундації у Нью-Йорку. У серцях приятелів, — щира, чиста, приязна і доброзичлива людина.

Прощай Романе! Хай земля Тобі буде легкою, а пам'ять про Твою службу Богові і народові вічною.

Н. І.

Дня 3 жовтня 1973 р. відійшов від нас на Вічну Ватру на 80-му році життя, член 1 Куреня УПС ім. О. і С. Тисовських, співробітник сл. п. Сірого Лева

пл. сен. керівництва проф. ЮЛІАН КАМЕНЕЦЬКИЙ

Покійний був учасником визвольних змагань у рядах УГА, видатним педагогом українських середніх шкіл у Яворові, Рогатині та Львові, де виховав покоління нашої молоді. У школах був опікуном пластових з'єднань, іменованих скавтастром був у Проводі Пласту на Рідних Землях та провадив пластові табори. Був також ідеологом протияльогольного і протинікотинного руху на Батьківщині, організував і очолював Т-во "Відродження". На еміграції був уповажненим Пласту, головою Крайової Пластової Старшини в Зальцбургу. В Америці в Чикаго був першим головою Пл. Станиці, дійсним членом Наукового Т-ва ім. Шевченка й основником Українського Музею. Коли переселився до Стоктону в Каліфорнії, далі був у проводі 1-го Куреня ім. Тисовських та довголітнім редактором курінного органу "Листки Дружнього Зв'язку".

Згідно з гаслом 1 Кур. УПС — був Пластові "ВІРНИЙ ДО СМЕРТИ".

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Жалобою вкрилася вся пластова спільнота, бо

20-го серпня 1973 року відійшов від нас на Вічну Ватру

сл. п. інж. РОМАН БАРАНСЬКИЙ

провідний член Пластприяту, довголітній член Крайової Пластової Старшини, основник і довголітний Голова Пластової Фундації, що придбав Пластовий Дім у Нью-Йорку, останньо член Крайової Пластової Ради. За незвичайні заслуги для пластової організації Покійний був відзначений почесним званням ДОБРОДІЯ ПЛАСТУ.

Похоронений дня 24-го серпня ц. р. на українському цвинтарі в Бавнд Вруку.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Дня 22 вересня 1973 р. несподівано помер смертю летуна на 37 році життя

сл. п.

пл. сен. інж. ЯРОСЛАВ ЛУЧКАНЬ

член Президії ГПРади, кол. Крайовий Комендант Пластунів США, організатор і комендант летунсько-морських таборів, член-основник 25-го Куреня "ЧОРНОМОРЦІ", довголітній пластовий виховник і кошовий, колишній голова УККА української громади в Гартфорд. Конн., відзначений Орденами св. ЮРІЯ в сріблі та золоті.

ВІЧНА ПАМ'ЯТЬ НЕЗАБУТНЬОМУ ДРУГОВІ!

Курінь УПС і УСП "ЧОРНОМОРЦІ" започаткував збірку на студійний фонд для сиріт Покійного — сина Святослава і донечки Роксолани і просить усе пластунство про пожертви на адресу:

Selfreliance Credit Union, 961 Weathersfield, Hartford, Conn. 06114
Кonto 922.

**ВРАЖЕННЯ З 10-ГО
КРАЙОВОГО З'ЇЗДУ УПС, США**

Нью-Йорк, 20. 11. 1973 р.

10-ий Крайовий З'їзд УПС — це мій перший з'їзд в УПС, до того, — як один з учасників цього з'їзду сказав, був це наш перший з'їзд як уладу.

По досить довгому часі моєї не-присутності у Пласті, чекав я на цей з'їзд, — не міг його дочекати-ся. Діставши право активного го-лосу в Пласті, поробив я свої пля-ни так, щоб на цьому з'їзді бути, використати це своє право.

Вдалося мені так укласти свої справи, щоб поїхати на з'їзд. Їдучи, думав, що побачу багато старих знайомих — посестер та побрати-мів, мого пластування у таборах Ді-Пі. Та ж звіт подає аж 746 сен-йорів — їх на з'їзді напевно бага-то буде! Їдучи поїздом цими ранні-ми годинами, передумую своє ко-лишнє пластування — бачу облич-чя і чую імена колишніх скавтма-стрів та старших пластунів, членів СУПЕ. Дорога здається довгою (хоч їду найшвидшим поїздом країни) — сиджу на шпильках, дочекається не можу.

Нарешті, здається немов минуло сторіччя, приїжджу до Пластового Дому у Нью-Йорку. Година дохо-дить уже 9-та. Що це? Де всі? Чи то справді сьогодні цей з'їзд? Чи змилив я дату?! Бачу тільки двох-трьох. Що сталося? Де решта?! Але ж ще є дещо часу — напевно приї-дуть, — потішаю себе.

Година 10:00 — з'їзд ще не по-чався. Чи чекаємо ще на когось?

Година 10:06 — Відкриття з'їзду — нарешті! Дивлюсь по залі — очам не вірю. Числю три рази — першим двом разам не можу пові-рити. Та нас є аж 25 присутніх на відкритті!!! Обчислюю швидко від-соток — це менш 3.5% членства.

Відходять промови. Це не тільки 10-ий Крайовий З'їзд — Ми вже не є об'єднання, але правдивим ула-дом — Цей з'їзд можемо назвати першим З'їздом Уладу Пластунів-Сеньйорів — такі і подібні думки! Ведуться дискусії на різні теми “ад інфінітум, ад абсурдум, ад наусеам”. Вживаються великі слова “пластова ідея”, “Сірий Лев”, “пла-стовий дух”, “улад сеньйорів”. Ша-нуємо неprisутніх вибиранням їх до комісії (ці комісії можуть пра-цювати тільки під час з'їзду). Шу-каємо нового проводу. Робимо все. Тільки нас там нема.

Маємо, все ж таки, одне щастя — немає між нами молоді, яку ми про-вадимо та для якої маємо бути доб-рим прикладом. За цей дар Божий повинні всі ми окремо, а УПС ко-лективно, подякувати Богові.

Друг Андронік причинився до створення уладу. Однак його шля-хетного задуму не оцінили сеньйо-ри так, як це повинні були зробити. По цій довгій та тяжкій боротьбі за улад відійшов він з проводу. Ми його попросили, але так прощати не випадало б навіть наших ворогів (дивлячись з християнської точки зору). Хоч були сказані слова по-

дяки та признання, але кількість присутніх висказувала цю подяку інакше. Чим заслужив собі Андро-нік на таку подяку? Чи не своєю працею, своєю невтомністю, своєю вірою у нас, своїм прагненням дати пластунам-сеньйорам їхній власний улад?

Колись, під час “Ери об'єднання”, всі сеньйори говорили, що вони є пластунами і що належить їм улад. Тепер, в цій “Ері уладу”, ма-ємо вже Улад Пластунів-Сеньйорів, маємо сеньйорів, але чи маємо пла-стунів? Якщо цей останній з'їзд є доказом чогось взагалі, то він є доказом цієї нашої апатії до праці та охоти служити пластовій ідеї. Чи може забули ми пластовий закон? Чи може ми не мусимо його придер-жуватися? **Чи може сеньйори є по-за чи понад ним?**

Більшість з нас працює: одні над Пластом, інші з Пластом, деякі для Пласту. Всі ми, що займаємо які-небудь провідні чи виховні станови-ща у Пласті, не можемо навіть по-думати про можливість присутності двох-трьох членів УПЮ на їхніх ку-рінних зборах. Одночасно ми, старі

пластуни, самі робимо це саме. Чи може нашим “модум операнді” є “Не роби того, що я роблю, роби те, що я говорю”?

Злається мені, що настав найви-щий час, щоб всі ми пластуни-сень-йори глянули критично на себе са-мих і остаточно рішилися: або по-ступати по-пластовому або “спаку-вати наші наплечники” та попраща-ти Пласт. Якщо наша поведінка на з'їзді є виявом наших справжніх почувань, то краще нам лишити “молодший Пласт” у спокої та не зводити його на манівці.

Мушу додати тут, що властиво було більше на з'їзді — аж 59 го-лосів (деякі неprisутні прислали свої уповноваження).

Їзда поїздом додому була дуже довгою, хоч забрала годину менше. Навіть сон не хотів прийти і заглу-шити ці враження з 10-го Крайово-го З'їзду УПС (чи може першого?) — історичного з багатьох причин.

Зробім його однак історичним тим, що він був останнім з'їздом, який не приніс слави Пластові.

Найда, ОХ

Не все те невірне, що тобі незрозуміле.

Любов ніяким гиною не може бути візною і міцною, якщо породжується тлінними регами, тобто багатством...

Добра, тобто справжня людина, завжди виносить добре із доброго скарбу серця.

Істинна дружба, правдиве щастя і пряма юність ніколи не зістаряться.

Григорій Сковорода

„Плекайте мову...“

ЗВЕРНЕННЯ до Редакторів, Співробітників і Дописувачів пластових видань

Це спроба взаємного порозуміння в основних справах. Пощо правити мову пластових видань? Адже не тільки для того, щоб вони у правильній формі зберігалися в бібліотеках чи архівах, а щоб читачі (а зокрема дописувачі і редактори!) засвоювали ті правильні форми, щоб уживати їх у письмі й у щоденному мововжитку, щоб очищувати, зберігати й плекати нашу загрожену мову; щоб ми ставились до неї так поважно, як усі цивілізовані люди ставляться до своїх рідних літературних мов.

Маємо майже пів століття визнаний правопис (т. зв. харківський чи академічний); маємо 20 років правописний словник Голоскевича; маємо різні добрі мовні посібники й граматики. Пластунство має ще й «Життя в Пласті» вже 12 років, в якому — з допомогою визначних мовознавців — зроблено важливу спробу впорядкувати пластове назовництво, за згодою і схваленням ГПБулави.

Не хочемо ображати людей, що беруться за перо, але дозволимо собі звернути їхню увагу, що правописний словник і ті посібники на те, щоб ними користуватися. Бо діються справді дивні й незрозумілі речі: наприклад, апостроф обов'язує вже майже 50 років, але можна мати враження, що деякі освічені (!) люди ще його не завважили, чи якимось він ще досі не встиг добитись до їх свідомості... Інші ж освічені почали систематично ліквідувати букву Г, таку одіозну й для наших «старших братів»!

Це дійсність. І тому не тільки в дописах, але й наших виданнях можна знайти: хлопячий табор, вязати вузли, добра пам'ять; негативний, пропаганда, редагує; телефон, календар, лекція; пластові гри, прогулька, команда (табору, куреня) і безліч інших. Велика більшість не може навчитися правильно

писати: Нью-Йорк. Трапляється ще давній курйоз містоголова (хоч селоголоми нема!), або новий телебачення (імпорт зі Сходу; може, ще дочекаємось телеговорення і телеписання), ста-родавні, важнійше, сильнійше і ін., панський, львівський, єго, їє, ню і різні інші дивовижі. Трапляється також багато помилок і недоречностей у вживанні великих букв і розділових знаків, зокрема коми.

З великої букви пишеться власні назви (Гурток Бобра, Курінь ім. С. Петлюри, Пл. Станиця в Торонті); часом, винятково, у святкових текстах чи для пошани, деякі титули (Начальний Пластун); але писати з великої букви загальні назви (пл. станиця, кр. пл. старшина, провід ОУ УПС) чи діловодства (станичний, комендант, писар, референт) недоречно і... нескромно.

Не можна грамотно писати по-українському, не вмюючи вживати коми — це безумовно. А дійсність? Молоді безкритично наслідують на цьому континенті англійський правопис і так легкодушно ігнорують українську кому, що в тексті часом не можна розібрати, що до чого. Але дорослим, освіченим, сяк-так досвідченим авторам, які мають дітей у школах чи на університетах, дописувати коми (часом по 20 і більше на сторінку!), наче малим дітям, що вчаться писати? Правда — вивчити всі правила вживання коми не легко; але елементарні (ділення речень тощо) таки цілком легко. Чому ж їх не вивчити? Уявіть, скільки десятків тисяч ком довелося вписати в наші видання за останні два десятиліття — яка витрата часу, енергії і коштів!

Справа в тому, щоб уся праця й енергія, вкладена в правління мови пластових видань, не марнувалася безслідно, як якісь безпотрібні, чисто формальні вправи, якими ніхто не цікавиться і які спокійно припадають порохом десь на полицях. Хай принаймні автори поцікавляться своїми працями, як вони виглядають після правління мови, і не повторюють так витривало тих самих помилок. У цьому випадкові витривалості таки не можна вважати чеснотою.

До речі: не хочемо робити враження, що наш правопис ідеальний. Без сумніву — йому можна це й те закинути. Але кращий поганий один, ніж бездоганних десять — чи стільки, скільки письменних земляків. Тому прохаємо не засуджувати мовних редакторів на дальші роки безвислідної праці, не при-неволювати їх легендарним решетом Данаїд вичерпувати море.

На жаль, завжди можуть виникати несподівані труднощі. Ось ГПБулаві доведеться готувати нове видання Життя в Пласті (а два старі хіба знищити?), бо сеньйори перейменувалися на «сеніорів» — мабуть, для оригінальності. (Однак пластові реформатори правопису повинні б зразу ж позмінити мільйон, мільярд, коньяк, серйозно, курйоз і т. д. Може хоч їм пощастить упорядкувати врешті наш правопис?).

Справа поважна і варта нашої уваги. Коли проповідуємо, що «чистішою сльози вона хай буде», то мусимо і в нас самих викресати трішки пошани до рідної мови і її правопису. Вже хіба пора взятися й за цю форму «поллушен» — за «добровільне» забруднення нашої мови.

Мовний редактор

Замітка: Не всі матеріали, поміщені в П. III, проходять мовну редакцію; так було із статтею Л. Онишкевича «Рішард Буш і притча про індивідуалізм» у 3 (38) числі П. III. за липень-вересень 1973 року.

У Колумбійському університеті в Нью Йорку професор Маріо Пей провадив курс, що включав 30 мов. У світі він нараховує 2,796 живих мов. Сам М. Пей знає близько сотні мов. Він твердить, що народи світу не приймають і не приймають за свою ні однієї з колоніальних мов, як от англійської, французької, російської, еспанської. Інтернаціоналізація однієї із колоніальних потуг — тільки призвела б кожна з тих мов до стандартизації і примітивізації та упадку. Такою інтернаціональною мовою не було б можливим створити великі твори літератури і думки.

Такий занепад і склероза охопила була Римську імперію через централізацію і нівеляцію культур і мов. В есеї «Одність і різноманітність Європи» Ортега і Гассет писав:

Дивне явище поширилось тоді — людина стала однородною і дурною. Людські голови залишались без ужитку. Єдиною державною мовою для всіх народів була так звана «вульгарна латинь». Це було спрощення і збіднення латинської мови. Вульгарна примітивна мова. Пуста хлоп'яча мова, що не допускає ні тонкого леза розуму, ні мерехтіння лірики, сіра мова, що діє навіпамаки, бездушна, позбавлена тепла і світла. Слова нагадували старі монети, брудні й дешеві.

(За статтею «Одна мова проти 2796 мов» Юр. Л., «Листи до Приятелів», книжка 1-2, 1965).

ЩО ЧИТАТИ?

Василь Барка, ВЕРШНИК НЕБА: есеї (замовляти у Наталки Соневицької: 62 Е. 7-ма вул., Нью-Йорк, Н. Й. 10003.) Нью-Йорк: Видання Перші Стежі, Н. Й., 118 ст., \$2.50.

Василь Барка відомий як кращий із кращих наших еміграційних поетів. Його поезії — це завжди питома філософське роздумування, сконцентрована увага на душу людини. Ще 1947 року Григорій Шевчук (Юрій Шевельов) в післяслові до Барчиної збірки *Білий Світ* писав:

Барка вірить у правду і перемогу людського серця. Людяність — його найбільший ідеал. Серед найчорніших обставин світить він — і не погасає щастя людини. Серед цих чорних обставин жадібно вибирає поет те, що здається йому запорукою майбутнього очищення, просвітлення всього людства.

Барка знаходить джерело правди і найбільший ідеал правди і надії у Христовій науці. Шлях цей помітний вже був від *Білого Світу*, в якому часто появлялися біблійні мотиви.

Після *Жайворонкових Джерел* (есеї, 1956), немов поетизованих притч, *Вершник Неба* — це вже друга збірка коротких нарисів, есеїв на тему людської душі, прикмет чесноти, любови, Христа і Христової науки. Перше видання збірки з 1965 р. давно розійшлося. Теперішнє, друге видання уфундоване плем'ям сеньйором і старших пластунок Перші Стежі.

Вершник Неба — це слово Боже; це відомі істини, які поет ілюструє не тільки словами Христової науки, але й численними прикладами зі світової історії, літератури і філософії. Перед нами Василь Барка — широкий ерудит, знавець давніх і сучасних літератур. З поглядом на сучасне, з поглядом на душу він пригадує нам слова істини.

Ця збірка есеїв — прекрасний матеріал навіть на гутірки на сходинах, а зокрема для спокійної медитації.

Лариса М. Л. Онишкевич

«СТЕПОВИЙ СФІНКС»

Прочитавши «Степовий Сфінкс» — перший том творів сл. п. д-ра Юліяна Вассияна, що його видало в-во «Свшан-Зілля» в Торонті за редакцією Богдана Гошовського, можна з легшею сказати: «Ох, яка тяжка ця книжка!» Одначе, прочитавши її вдруге, можна з легкістю сказати «яка ж вона цікава!» І коли повернутися до певних її частин знову, робиться дивно і ви питаєтеся самі себе — чому ж це автор такої цінної книжки був і є так мало відомий загаломі нашої спільноти. Таж автор мав так багато цінних думок, порад, вказівок. Таж ця людина горіла не тільки творчою любов'ю до українства, вона світила знанням історії, філософії, психології, соціології, культури. Це ж мислитель непересічного калібру. Його думки потрясають людським сумлінням, збуджують і стимулюють до глибокої мислі про наше минуле, сучасне й майбутнє. Вони підносять людину у висоти, з яких можна бачити і розуміти цілість і суть українства, його силу і слабкість, успіхи й невдачі та їхні причини. Але це ще не все. Він також допомагає українцеві і кожній людині заглянути духовним оком «поза наше сонце». Він підносить нашу думку до Предоброго і Всемогутнього Творця. Він допомагає нам краще зрозуміти поняття Бога і батьківщини, він дає цікаві думки про поняття культури і традицій, бо це замало тільки збагнути інтелектуально вартість своєї культури, її треба також сприйняти серцем, душею, щоб маючи синтезу бути не тільки її споживачем, але й творцем. Автор цікаво висвітлює важливість «слова», зокрема Шевченкового «слова».

Жаль, що його життя — це немов коротка життєва мить. Відійшов так швидко і ненадійно. Жив серед особливо тяжких земських турбот. Залишив свої мислі, що їх оце добрі люди позбирали і видали як перший том його творів.

Мій розум замалий і невправлений, щоб цілковито представити те, що я відчув, прочитавши «Степового Сфінкса». І дивно, що досі, крім кількох коротких рецензій, у наших часописах, його мислей не поширювано, не було аналізи їх, ні дискусій над ними. Я свідомий того, що «Степовий Сфінкс» вимагає глибокого академічного дослідження.

Юліан Вассиян висловлюється дуже сконденсовано. У нього кожне слово, вислів, речення мають глибоке і широке значення. Та не зважаючи на це, вислови особливі — точні, прецизні, не можна їх розглядати двозначно. Інколи він висловлюється образно: «А втім, на далеких окраїнах українського космосу ще темна ніч і холод мряковин, що в стані безвиглядности своєї не уявляють нічого означеного і немов чекають формівного почину з осередку». В іншому місці він додає: «Досить ствердити, що він (український світ, В. С.) перебуває тепер на лінії смертельної кризи і ще один ступінь внутрішньої горячки вгору, і розрив і провал у безодню майже неминучі!» Та проте, це ще не таке безнадійне. Про еміграцію він висловлюється так: «Це багатий світ, який загально беручи, відчуває вже внутрішню потребу зформуватися у життєву систему і з власним спільним сонцем у своєму осередку, але гін до форми окремих силових потуг ще надто відосередній, радикально індивідуальний і особистий, хаотичний і самоцільно змаговий».

І справді, усе повище сказане, — це правда, ми її у нашій душі знаємо, але Вассиян говорить про це якось виразніше, авторитетніше. Він не залишає стверджень лишень для нашого розумування, бо нема багато людей, які мали б час і охоту у сьогоднішні часи поспіху щось аналізувати, над чимсь медитувати. Вассиян, як добрий лікар, — дає свою рецепту, як з цієї міцно закріпленої у нас нашої суспільної недуги і кризи ми могли б вийти. По-перше: цією справою повинно поцікавитися все українство. А як це зробити? «Розбудити у собі найбільшу потугу — своє сумління». Це значить, що наші справи не зовсім безнадійні, що українство ще живе і має живу совість, його треба тільки розбудити. А національну совість можна розбудити через моральне покращання українських одиниць, творення «спільнот української віри».

«Не хліб, не інтереси будня, але споконвічний дух рідної землі, не програми партії, групова дисципліна сект, але Бог, символ віри і нація і мораль відданості ідеї мають взяти українських людей у лицарські когорти тих, що повинні ще раз стати на Київських горах і проголосити заповіді людського життя».

Це прецікаві речі, що ідеолог і теоретик українського націоналізму, який так оплюгавлюють наші вороги і навіть деякі «свої» люди, — володіє критеріями не тільки глибоко інтелектуальними, але етично-моральними, такими людськими.

гуманними, що можна сказати — універсальними. Плач на «ріках вавилонських» і «чужі доктрини і книжня мудрість» нам не допоможуть, бо вороги наші мають своїх книжників і незрівнянних обманців і потужну зброю матерії» — писав Вассиян. Нам залишається «наша душа та її містична сила віри у спасенне світло своєї правди».

І так майже через цілу книжку вплетені Бог, ідея, закон, шлях, меч духа, поворот до душі людини, гідність роду, національна, лицарська мужність тощо.

Мені виглядає, що Юліяна Васияна, як доглибного студента і знавця історії, нашої національної психіки і культури мусіло безмежно боліти його серце. Він жеж бачив і писав, що у нас: бракувало тривкості, завзяття, і свідомий ідеї історичного підмету, а далі — зради, кирині, підступів і братовбивств, боротьби за владу між своїми, нікчемности ласної провідної верстви, оборона дрібних особистих справ, честолюбства, слави і почестей, невміння відповісти на ідею — ідеями, на месіанізм — месіанізмом, на жорстокість — жорстокістю, брак колишньої верстви українських варягів, утрата почуття історичної свідомості, брак первня мужеської сили, автор бачив, як ми «ховалися за позліткову фасадку крилатих гасел», самовеличних окликів про власне героїство, потугу... московського самообману, прогасної можливості, потрачені землі й небесні таланти, почуття незрілості, відсталості, порочності, слабодухості.

Автор, поринаючи у нашу історію, шукає за відповіддю — чому це наші ранні предки «запросили» варягів, щоб ними володарили? Чому ж вони самі не вміли володарити собою? Можливо, що однією із відповідей є різниця впливів християнської Візантії у відрізненні від впливів на західню Європу християнського Риму? Рим був культурною, цивілізуючою і дисциплінуючою силою, а терези організуючим і динамічним імперіалізмом — експансивністю — та своїм правом, законами. Зате «східній» тип християнства вибував в абстракції, контемплатції, аскетизмі, втечі від життя, пасивізмі, формалізмі та інтелектуалізмі візантійської культури, яловість літератури, збережно-оборонної постави, буквоїдство, обрядництво та підвладність релігії державі».

Оце лиш кілька думок з книжки Вассияна повинно вистачити, щоб ми глибше поцікавилися нею. Вона є прекрасним джерелом нових тем для молодих дослідників, бо ж і сам автор

у певних місцях натякав, що це треба дослідити, краще опрацювати чи поглибити. Можна сподіватися, що знайдуться молоді дослідники зі свіжим підходом і аналітичними здібностями, які продовжуватимуть початі ним теми.

А тимчасом працівники пера, наша преса та інші інтелектуально зацікавлені одиниці повинні допомогти своєю працею розбудити українське сумління і збагнути суть справжньої української людини і нації, щоб справді прискіпити той час, коли українська вільна людина «стане на Київських горах і проголосить наново заповіді людського життя».

ВІТАЄМО

НАШИХ КАНАДСЬКИХ ЧЛЕНІВ І УСЕ УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДЯНСТВО,

а зокрема членів наших 6-ох пластових відділів та закликаємо тих, які ще не є членами понад 90,000-ої громади Українського Народного Союзу і не користають з його господарських і культурних надбань, щоб включилися і придбали для себе і своїх рідних конечне життєве забезпечення та разом з найстаршою українською установою у світі розбудовували наші національні та господарські надбання. Уже 80 років Український Народний Союз служить українській спільноті. Пам'ятаймо, що тільки у великій громаді можливі великі досягнення.

ХРИСТОС РОДИВСЯ!

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ КАНАДСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

У справах УНСоюзу звертайтеся до Головного Радного і Організатора, Василя Дідюка, на адресу: 142 А Гренадір Ровд, Торонто 3, Онтаріо, Телефон: (416) 767-4720.

ПРОБЛЕМИ ВИШКОЛУ ВИХОВНИКІВ

Мирослав Раковський

ВИШКІЛ І ДОШКІЛ ЮНАЦЬКИХ ВИХОВНИКІВ

На тему вишколів і дошколів у нас сказано й написано так багато, що не легко подати якісь нові ідеї у цій справі.

Заки говорити про якінебудь пляни на майбутнє, треба коротко з'ясувати собі, що досі зроблено в ділянці вишколів і дошколів та висліди цих заходів на нинішній день.

З хвилиною кристалізації нових крайових організацій у нових краях поселення стала актуальною справа вишколів виховників. Промотором вишколів була, як відомо, в першій мірі пок. Цюпа Паліїв, яка сама та при допомозі своїх співробітниць почала ще в 1952 р. акцію вишколів у Канаді, США та в інших країнах. З відходом пок. Цюпи Паліїв від пластового життя якція вишколів трохи занепала, аж поки не підхопили її інші ентузіясти цієї справи.

Якщо зосередити нашу увагу на останніх 10 роках, то вишкіл юнацьких виховників у США обмежився головню до щорічних вишкільних таборів для старшого юнацтва та молодших членів УСП на 2. ст. КПВ та паралельно до цього, на таборових провідників (ЛШ та ШБ). Передумовою прийняття на вишкільний табір 2. ст. КПВ стало останніми роками відбуття 18-годинних підготовчих курсів, що їх проводять у себе станиці. Крім цього, був ще один експериментальний вишкіл для гурткових та в останніх роках три вишколи для дорослих на 2. ст. КПВ. Вишкіл на зв'язкових був тільки один, початий у 1967 р.; був один дошкіл: вишкільна відправа зв'язкових у 1965 р. в Ньюарку.

З канадських вишколів нам відомо тільки про вишкіл зв'язкових у 1964 р., а потім аж про вишколи гурткових в р. 1971р та 1973 і вишколи для дорослих на 2. ст. КПВ у 1971 і 1972. В останніх 4-ох роках було теж кілька дошколів-семінарів для зв'язкових та їх заступників.

У Німеччині був один вишкіл у 1972 р. для УСП та кількоро юнацтва, що його провів друг Ю. Даревич кер. вих. дії ГПБ, на 2. ст. КПВ.

Австралія мала в рр. 1964 до 1970 4 вишколи для УПЮ на 2. ст. КПВ, а кожна станиця проводить дошколи для впорядників.

Британія мала в 1969 р. курс упорядників та вислала в 1972 р. 6 членів УСП на вишкіл упорядників у Німеччині. Від кількох років висилають теж своїх членів на вишколи ЛШ та ШБ.

Аргентина мала в 1967 курс на 2. ст. юнацьких виховників для УСП та УПЮ та в 1970 р. підготовчо-інформативний курс для кандидатів на пл. виховників для УСП та УПЮ. Якщо мова про дошколи, то в 1963 р. був щотижневий двомісячний дошкіл усіх юнацьких впорядників для членів УПЮ та УСП, а в 1968 р. був щотижневий одномісячний дошкіл юнацьких виховників для членів УПЮ та УСП.

У висліді всіх цих та давніше проведених вишколів ми маємо нині, за нашвидко зібраними та очевидно некомплектними інформаціями, ось такий стан активних виховників (зв'язкових та впорядників чи впорядниць):

	з 3. ст. КВ.	з 2. ст. КВ.	без вишколу	Разом
Австралія				
чол.	4	6	9 (=43%)	19
жін.	2	3	8 (=61%)	13
ВБританія				
чол.	7	4	5 (=31%)	16
жін.	4	5	3 (=25%)	12
Аргентина				
чол.	1	4	0 (= 0%)	5
жін.	1	5	1 (=14%)	7
Канада				
чол.	1	20	20 (=49%)	41
жін.	2	34	21 (=37%)	57
Німеччина				
чол.	1	3	0 (= 0%)	4
жін.	0	2	1 (=33%)	3
США (14 станиць)				
чол.	2	18	35 (=64%)	55
жін.	7	27	37 (=52%)	71

Ці цифри дуже багатомовні. Вони виказують м. і., що:

1. Велика кількість тепер активних виховників, зв'язкових та впорядників ще досі не має вишколів.

2. Відсоток некваліфікованих виховників тим вищий, чим більша країна: справа вишколу виховників виглядає найкраще в Аргентині та в Німеччині; найгірше в США, зокрема серед чоловіків, бо тільки 36 % з них мають 2. чи 3. ст. КПВ.

Отож потреба на вишколи, зокрема на основні вишколи, незвичайно велика. Найвищий час систематично розп'янувати вишколи і дошколи та вкласти максимум нашого зусилля для реалізації такого пляну, бо, як пише одна станична старшина 5 березня ц. р.: "стан настільки критичний, що існує небезпека припинення діяльності деяких пластових частин, власне з причини браку виховників".

ЗАГАЛЬНИЙ ПЛЯН ВИШКОЛІВ НА БАЗІ СТУДІЙ ТА РЕКОМЕНДАЦІЙ ПКД

Справу вишколів і дошколів обговорювано на VII семінарі ПКД та оформлено в рекомендаціях ПКД, схвалених на 5. Зборах КУЮ 6-7 вересня 1970 р.

З огляду на те, що не всі тут присутні брали участь у семінарах та в пленумі ПКД, а ті, що брали участь, могли за три роки трохи призабути, я думаю, що буде доцільно пригадати відносні ствердження й рекомендації ПКД, щоб ми не дискутували над справами вже устійненими, а радше розпрацьовували далі справи вишколів, виходячи з усталеної вже бази ПКД.

Отож рекомендація ПКД ч. 3-14 доручає "В адміністративній, а тимбільше у виховній ділянках праці у Пласті треба ступнево, але послідовно переходити від працівників аматорів-добровольців до працівників-добровольців з відповідним вишколом і постійним дошколом".

Згідно з поясненнями до рекомендації ч. 3-15 "вишкіл мусить бути зрізничкований, не загальний; спрямований на конкретні пости праці, а не на ступені вишколу".

Базуючися на цих założеннях та на схемі вишколів, поданих пл. сен. Ю. Крижановським на VII семінарі ПКД, виявляється конечна потреба ввести ось такі вишколи на конкретні пластові пости:

1. ВИШКІЛ ГУРТКОВИХ для молодшого юнацтва.

2. ОСНОВНИЙ ВИШКІЛ НА ВПОРЯДНИКІВ ТА ВПОРЯДНИЦЬ, приблизно в рамках давнього II ступеня КПВ, для старшого юнацтва, УСП, УПС і таких членів Пластприяту, які готові вступити до УПС.

3. ВИШКІЛ НА ЗВ'ЯЗКОВИХ, приблизно в рамках давнього III ступеня КПВ, для тих, що мають вже основний вишкіл.

4. ВИШКІЛ НА ТАБОРОВИХ ПРОВІДНИКІВ ТА ПРОВІДНИЦЬ для старшого юнацтва та УСП.

5. ВИШКОЛИ НА ІНСТРУКТОРІВ поодиноких ділянок пластування, прим., піонерства, рятівництва тощо, та поодиноких видів пластування, прим., морського чи літунського.

Якщо мова про дошкіл, то "всі активні виховники повинні постійно дошколюватися", тож треба дошколів для гурткових, впорядників, зв'язкових і т. д. Програмою дошколів повинно бути втримання, відсвіження, поширення і доповнення знання, набутого на вишколах.

УТОЧНЕННЯ КОМПЕТЕНЦІЙ ЩОДО ПЛЯНУВАННЯ, ОРГАНІЗАЦІЇ І ПРОВОДЖЕННЯ ВИШКОЛІВ ТА ДОШКОЛІВ

Згідно з рекомендацією ч. 3-15 завдання ГПБулави "плянувати, наглядати, а в потребі і проводити вишколи". В обґрунтованні до цієї рекомендації сказано: "Вишколу потрібно всім виховникам та адміністраторам на всіх постах, від гурткових провідників починаючи, а на керівниках найвищих організаційних і виховних клітин Пласту кінчаючи. Це передумова для дальшого правильного ведення пластової діяльності та затримання традиційних форм і прикмет Пласту, — при одночасній можливості пристосування до кожноточасних відмінних умовин довкілля... Вишкіл можна зорганізувати тільки центрально. Те саме стосується дошколу".

Розглядаючи оці рекомендації ПКД, слід підкреслити з'ясоване там розмежування компетенцій та відповідальності щодо вишколів та дошколів між ГПБулавою і КПСтаршинами.

Отож: за плянування вишколів і дошколів, себто за усталення потрібних типів вишколів і дошколів та за виготовлення рамкових і детальних програм враз з дотичними матеріалами та текстами — відповідальна ГПБулава. Вона ж має право нагляду над усіма вишколами та дошколами.

За практичне проведення вишколів та дошколів відповідальні ті КПСтаршини, на території яких дані вишколи та дошколи відбуваються. ГПБулава може тільки вийнятковно, "в потребі", проводити вишколи. Це вповні логічне, бо ГПБ не диспонує ні людськими, ні матеріальними ресурсами, конечними для реалізації вишколів та дошколів.

МОЖЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЛАНУ ВИШКОЛІВ ТА ДОШКОЛІВ

1. Програма

Щоб цю справу з'ясувати, слід знова пригадати рекомендації чи пояснення до рекомендації ч. 3-15, де м. і. сказано, що вишкіл "мусить бути:

- одностайний у всіх пл. скупченнях, потверджений пл. органами та спиратися на друковані матеріали;
- ділитися на дві частини: студії зібраних матеріалів та практичні вправи із застосуванням тих матеріалів;
- сумлінно підготований, цікаво проведений, у відповідному середовищі і відповідною метою;
- зі стосуванням методи самовиховання, щоб учасники вишколу чинно допомагали в його проведенні..."

Як відповідають цим вимогам попередньо вичислені вишколи? Назагал дуже мало. У нас здавна бували різні вишколи і відправи, але вони були індивідуально пляновані та проведені нашими кращими виховниками, і, крім друкованих конспектів, не залишилося мабуть з цих вишколів інших записів; залежно від особи, яка організувала вишкіл, та від прелегентів чи інструкторів. Засяг та рівень цих вишколів були дуже різні. У міру того, як від пластової праці відходять такі клясичні виховники, як пок. Цюпа Паліїв та її співпрацівники, які всеціло опановували вишкільний матеріал, стає необхідною стандартизація цих вишколів, щоб і менше заавансовані організатори могли їх успішно проводити.

Якщо мова про поодинокі перше заподані типи вишколів, то стан сьогодні такий:

1. **ВИШКІЛ ГУРТКОВИХ.** Комплектного готового списаного тексту вишколу, мабуть, немає. Один експериментальний вишкіл провів був друг Крижановський у Філядельфії в р. 1968, у формі сходин у домі. У Канаді відбулися вишкільні табори для гурткових у формі таборів (4-денний в 1971 р., 7-денний в 1973 р.). ГПБ повинна випрацювати на базі фільдельфійського та канадських вишколів стандартний тип вишколу гурткових із списаним матеріалом.

2. **ОСНОВНИЙ ВИШКІЛ НА ВПОРЯДНИКІВ І ВПОРЯДНИЦІ.** Цей вишкіл проводиться у двох формах:

а) у формі 10-денного табору для старшого юнацтва та для УСП; проводився у США щорічно від 1967 р. для старшого пластуна; вишкіл у останніх роках набрав заходом подруги Христини Навроцької деякі стандартні форми, але записані тільки поодинокі гутірки.

б) у формі сходин чи сходин і прогулянок, стандартизований та списаний майже одночасно у двох різних версіях: в Канаді (подруга Дарія Даревич) та в США (Мирослав Раковський при співпраці друзів Тараса Дурбака, Юліана Крижановського та Василя Палієнка). Канадська версія спрямована на вишкіл впорядниць, покриває самі основні проблеми та вживає звукову ленту, фільм і зорово-слухову стрічку для проведення вишколу навіть в умовах, де немає досвідчених організаторів та прелегентів. Американська версія спрямована радше на дорослих учасників вишколу, покриває всі вимоги на давний 2 ступінь КПВ, але вимагає хоч середньо добрих прелегентів, познайомлених із текстом та з формою презентації вишколу. Обі версії відповідають вимогам рекомендацій КУПО; ГПБулава повинна б розглянути можливість комбінації кращих елементів обох версій в один високоякісний стандартний вишкіл, який можна б проводити в усіх країнах.

3. **ВИШКІЛ ЗВ'ЯЗКОВИХ.** За останніх 10 літ, від грудня 1963, не було комплектного вишколу на 3. ст. КПВ по юнацькій лінії. Немає за нашим відомом ніяких списаних матеріалів з давніших вишколів того типу. В останніх 4-ох роках почала Канада проводити з'їзди — семінари зв'язкових та їх заступників у формі 3-денних таборів для дошколу (гутірки, обмін думок, дискусії, фільми).

З огляду на те, що немає практичної можливості стягнути кандидатів на зв'язкових на довший вишкіл, ГПБулава повинна розглянути можливість проведення вишколу на зв'язкових при повному застосуванні самовиховної методи: такий вишкіл міг би складатися з кореспонденційної частини на базі обширної фахової лектури з письмовим іспитом та з короткого 3-денного табору зі семінарами на вибрані теми.

4. **ВИШКОЛИ ТАБОРОВИХ ПРОВІДНИКІВ** ведені від 10 років під назвою "Лісова Школа" для пластуна і від 6 років під назвою "Школа Булавних" для пластунок. Вишколи відбуваються в США чи в Канаді як міжкrajові, і в них бере участь пластова молодь із США, Канади та спорадично з Брі-

ганії і з Аргентини. Перша частина вишколу у формі письмового курсу стандартна для обох вишколів (це посібник друга Крижанівського ("Пластові табори"). Друга частина, двотижневий табір, має в засаді стандартну рамову програму та списані матеріали для проведення різноманітних таборових зайнять. Оба згадані вишколи своєю стандартизацією, мабуть, найкраще відповідають вимогам рекомендацій ПКД та найширше практично застосовують методу самовиховання.

5. ВИШКОЛИ ІНСТРУКТОРІВ спеціальних ділянок чи видів пластування треба теж стандартизувати, усталюючи спершу рамові програми, а в дальшому і детальні матеріали.

Якщо йдеться про дошколи, то в звіті тодішнього крайового референта вишколу, друга Ореста Гаврилюка, на Крайовий Пластовий З'їзд США у 1967 р., точка 5: Дошкіл, подано: "Конечним було подбати, щоб... пластові виховники й виховниці закріпили собі здобуте на вишкільних курсах знання та постійно відсвіжували його. У тій цілі випрацьовано плян систематичного дошколу в станицях, за проведення якого відповідають станичні пл. старшини". ГПБулава повинна розглянути можливість використання згаданого пляну дошколу для загального вжитку країн або ж сама розпрацювати подібний плян, обмежуючися до загальних рамок, без деталей, щоб не відбирати ініціативи низовим клітинам. Адже дошкіл не мусить мати ані детальної програми, ані точно списаних матеріалів, так як це конечно у випадку вишколів.

2. Способи проведення вишколів і дошколів

Спосіб проведення вичислених типів вишколів та проведення дошколів в поодиноких країнах залежить від місцевих умовин та мусить бути усталений відповідною крайовою пластовою старшиною.

У менших країнах, де віддалі та кошти транспорту не є проблемою, мабуть, найдоцільніше проводити вишколи центрально, бо тоді можна підшукати найдосвідченіших виховників на прелегентів та інструкторів.

У великих країнах, як США, Австралія та Канада, які-небудь вишколи для юнацтва та непрацюючих членів УСП також найкраще проводити центрально. Зате відбування центральних вишколів для дорослих осіб, що працюють та мають родини, стає проблемою: притягнути їх на центральний двотижневий вишкіл впорядників чи зв'язкових — це неможли-

ва річ. Такі вишколи можна проводити хіба льокально, і на це є кілька можливих розв'язок: подруга Даревич дає можливість льокальних вишколів при допоміг слухово-зорових приладів аудіо- і відео-тейпи); друг Дурбак провів "вишкільний семінар", на якому ми зібрали кваліфікованих виховників з 9-ох станиць та задемонстрували протягом двох вікендів, як організувати та проводити вишкіл на впорядників при допоміг комплектного тексту. Є ще третя відома нам можливість літаючої групи сталих інструкторів, але таку групу важко зорганізувати та сфінансувати. Вишколи проводять особи, назначені до цього КПСтаршиною; логічною передумовою треба уважати вимогу, щоб провідник чи комендант вишколу та всі інструктори (крім фахових прелегентів до спеціальних ділянок) самі мали успішно відбутий вишкіл даного типу. Абсольвентів рееструють дотичні КПСтаршини.

Дошколи можна у великій мірі проводити в станицях, де станичні кадри виховників є добрими рамками для обговорювання актуальних виховних проблем та для обміну досвідом і думками. Очевидно, що не менш корисними можуть бути крайові дошколи, за зразком канадських семінарів для зв'язкових та їх заступників, що їх від кількох років проводять паралельно до вишколу гурткових провідників.

Всі ці та подібні можливості мусить розважати кожна КПСтаршина для себе та вибрати такі способи, які на даному терені для даного типу вишколу чи дошколу найпрактичніші.

Якщо абстрагувати від зовнішніх чинників, на які ми маємо мало впливу, то справа належного поставлення вишколів та дошколів — це ключова проблема дальшої долі Пласту. ГПБулава та КПСтаршини мусять скоординовано присвятити цій проблемі свою повну увагу.

Цікаві інформації та висловлювання про мову

Філолог і філософ Олександр Потебня, ще в минулому сторіггзі засудив російську політику заборон української мови і книжки такими словами: **«ВСЯКА ДЕНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ СХОДИТЬ НА ОСЛАБЛЕННЯ ЕНЕРГІЇ ДУМКИ, НА ГИДКІСТЬ ЗАНЕПАДУ, НЕМОРАЛЬНІСТЬ І СПІДЛЕННЯ».**

До джерел Пласту

ЗВІТ ДИРЕКЦІЇ ПРИВАТНОЇ ГІМНАЗІЇ У РОГАТИНІ ЗА ШК. РІК 1923/24

Сама школа не дасть виховникові всього того, чого він у житті потребуватиме. З нею мусять стати до співпраці: дім і окремі організації, які працю школи у тім напрямі доповняли б, а навіть поглиблювали б. Однією з таких помічних організацій, давно вже поширеною у Західній Європі і поза нею, є Пласт-скавтінг.

Пластові провідники допомагають батькам і школі виховувати дітей, дбають про здоров'я і фізичний розвиток молоді, вчать їх бути енергійними, давати собі скрізь раду і помагати іншим (пожежа, ратівництво тощо), знайомлять з ремеслами, вщеплюють у молодь почуття карности та громадських обов'язків, відваги, лицарскости і любови до батьківщини, одним словом виробляють характер, що є найважливішим із усього у житті людини.

Джерелом пластового закону, списаного чорним на білому у 14-ти точках, є неписаний закон сумління, виритий у душах, переказаний віками людського розвитку, живий, який містить у собі найкращі змагання та ідеали людського духа. Цим неписаним законом сумління вели себе справжні лицарі всіх часів.

Пластуні, злучені в одну родину спільною ідеєю, ідуть цим шляхом, взаємно один одному допомагають, спільно шукають способів, щоб з нього не зійти. Праця ця не легка, щоденна боротьба з власними лихими звичками та іншими внутрішніми перешкодами. Але пластуні терплячі, мусять здобувати витривалість, щоб вирости на людей праці і діла. Пластун знає, що не лише той герой, що жертвує життям на боєвищі, але і той, що увесь труд свого чесного життя віддає для добра рідного народу.

Пластова організація була при нашій гімназії вже перед війною. Першим її зав'язком був Пластовий Гурток "Запороже" під проводом учителів М. Бабина і д-ра Н. Гірняка. Уже у червні 1914 року взяв він участь у Сокільському Здвизі у Львові, висилаючи на нього 15 пластунів в одностроях.

Для дівчат був пластовий рух тоді ще чужий.

Прийшла війна — пішли молоденькі новачки здавати перший іспит — до стрільців, а на місцях по організації і слід загинув.

Аж у 1921 році віджила пластова ідея знову.

Опікунство і провід над хлопцями доручено учителеві В. Микитинові, а над дівчатами — п-і Вірі Кудрик, які ведуть Пласт і досі.

У 1924 році створено у Рогатині кіш. До коша входить чоловічий Полк ім. П. Орлика та дівочий ім. Настасі Слущкої. У чоловічому полку є дві чоти. У першій чоті 3 гуртки (Лис, Тур, Пугач), 35 членів, у другій чоті 2 гуртки (Вовк, Олень), 19 членів. Разом 5 гуртків, 54 члени, з яких 8 є розвідувачами, 32 учасниками, 3-ох прихильників і 11 новачків.

У дівочому полку є 3 гуртки (Білотка, Чайка і третій — новачки), 19 членів, з них 7 розвідувачок, 5 учасниць, 1 прихильниця та 6 новачок.

Разом цілий кіш числить 73 члени.

Пластова домівка містилася у класі IIIа, з причини браку окремої залі у приміщенні.

У домівці тримали зразковий лад і порядок самі пластуні (-ки) власними силами. Кожний пластун (-ка) причинилися до її прикрашування, у домівці, крім портретів наших геніїв, є таблиця наказів.

Сходини гуртків відбувалися раз у тижні, сходини чот — раз на місяць, полка — кілька разів у році. На сходинах учні проробляли навчальні матеріали до пластових іспитів, читали реферати з різних ділянок людського знання, відбувалися різні вправи і забави та полагоджували всі справи адміністративного характеру, що відносилися до даного гуртка.

Пластове майно: 2 шафи, лампа, линва, сокира, ковзани, ножиці, 2 м'ячі, аптичка, збірка старих монет. Бібліотека числить 700 томів; книжки з обсягу українознавства, фахова пластова література, як своя, так і чужа, описи подорожів та цікавих пригод.

Пластун (-ки) передплачували пластові газети "Молоде Життя" і "Український Пласт", "Молоду Україну", "ЛНВісник", "Літопис". Щоб підпомогти пластову пресу і набути потрібне для себе, опрацьовували книжки, різали дрова, під час ферій заробляли на пресовий фонд. Під час великих ферій збирали дикі рослини. Ця збірка дала гарні прибутки. Пластун (-ки) збирали всілякі неужитки по домах, як — пуделка, пушки, старі пляшки, а головне старі шматки міді, мосяжу, бронзу, нікелю. Зібрані речі відсилали до Львова.

Цього року заведено "День матері". В цей день старається пластун (-ка) зробити матері радість, втішити її, відогнати від неї усяку журбу. У цей день живеться виключно для неї. Споминами про покійну, думками про віддалену, робить кожний цей день найяснішим у році.

Пластун, улаштовуючи публічні вистави, щороку обходили роковини наших геніїв. Мішаний хор вела розвідувачка Степанія Балясівна, а хлоп'ячий хор розвідувач Михайло Сараб. Пластун (-ки) брали участь у одностроях, як почесна сторожа, у церковних відправах і шкільних концертах. Велику поміч у цьому давали учителі — О. Цепинський і М. Сосенківна (учит. з Народної Школи УПТ).

Пластун (-ки) відбували прогулянки кожної суботи і кожного дня перед святами. Взимку вправляли всякого роду зимові спорти: санкування, ковзання на льоду, лещата, боротьба снігівками, піші перегони битою дорогою і снігами. Сліджено на битій дорозі тварин, птахів і людей, вивчали життя тварин взимку, їх харчування, напад і оборону та їх вдачу. Вчилися пластун (-ки) рятувати замерзлих і потопавших при проламанні льоду, будувати зимові леговища, курені-схоронища, розпалювати "живим огнем" багаття на снігу і льоду.

Верховна Пластова Рада надала золотий хрест заслуги розвідувачеві Михасеві Володимирові за врятування від смерти двох товаришів під час купелі, а розвідувачку Степанію Балясівну наділила першим відзначенням за сумлінне виконання пластових обов'язків.

Звіт Дирекції Приватної Гімназії у Рогатині
за шк. рік 1923/24. Стор 19-22. Оригінал звіту
— у Пластовому Музею у Клівленді)

СКЛАД ГОЛОВНОГО ПЛАСТОВОГО ПРОВОДУ

1. ГОЛОВНА ПЛАСТОВА РАДА:

Шості Збори Конференції Українських Пластових Організацій обрали 3-го вересня 1973 року Президію Головної Пластової Ради в складі:

голова — пл. сен. Яро Гладкий
заступник голови — пл. сен. Анна Коренець
секретар — пл. сен. Роман Левицький
член — пл. сен. Тарас Дурбак
член — пл. сен. Володимир Рак.

Згідно із постановою статті УІ, параграф 3, статута КУПО Президія Головної Пластової Ради творить разом із кожноточасними головами Крайових Пластових Рад Пленум Головної Пластової Ради.

2. ГОЛОВНА ПЛАСТОВА БУЛАВА:

Шості Збори Конференції Українських Пластових Організацій обрали 3-го вересня 1973 р. Головну Пластову Булаву в такому складі:

голова — пл. сен. Роман Рогожа
заступник голови — пл. сен. Юліян Крижанівський
генеральний секретар — пл. сен. Іван Лучечко
керівник виховної діяльності — пл. сен. Ольга Кузьмович
пл. сен. Ярослав Гарасимів
референт фінансів і господарки — пл. сен. Тарас Ліськевич
референт Пластприяту — інж. Богдан Соболта.

Згідно з постановами статті УІІ, параграфи 1 і 2, у склад Головної Пластової Булави входять кожноточно обрані окремими Загальними З'їздами: голова Пластового Сеньйорату і булавні УСП. Тому до складу обраних членів Головної Пластової Булави ще входять:

голова Пластового Сеньйорату — пл. сен. Юрій Цегельський
булавна УСП-ок — ст. пл. Софія Мартинець
в.о. булавного УСП-ів — ст. пл. Мирон Спольський.

3. Попирений склад Головної Пластової Булави:

а) Тому, що обраний Шостими Зборами КУПО генеральний секретар не прийняв вибору, голова ГПБулави запропонував Головній Пластовій Раді затвердити на пості генерального секретаря пл. сен. Ірину Чайківську, а на пості протоколярного секретаря ст. пл. Оксану Козак.

б) В складі Головної Пластової Булави залишився референт пластових видань — пл. сен. Володимир Соханівський враз із своїми співробітниками — пл. сен. Зеноном Дудою, пл. сен. Степаном Геником-Березовським і пл. сен. Юрієм Борисом.

в) На внесок Керівника Виховної Діяльності прийнято до складу пленуму Головної Пластової Булави: булавного УПН і провідника Орли-

ного Круга — пл. сен. В. Кулинич, булавну УПН і заступницю провідника Орлиного Круга — ст. пл. Х. Базилевич, булавного УПЮ і провідника “Скобиного Круга” — пл. сен. Петра Содоль, булавну УПЮ і заступницю провідника “Скобиного Круга” — пл. сен. Л. Крупу.

г) Виховна булава оформилася тепер у цей спосіб:

Керівник Виховної Діяльності — пл. сен. Ольга Кузьмович
секретар — ст. пл. Христина Гординська
булавний УПН — пл. сен. Володимир Кулинич
булавна УПН — ст. пл. Христина Базилевич
булавний УПЮ — пл. сен. Петро Содоль
булавна УПЮ — пл. сен. Любов Крупа
в.о. булавного УСП — ст. пл. Мирон Спольський
булавна УСП — ст. пл. Софія Мартинець.

Листування

До Редакції “Пластового Шляху”

Шановна Редакціє! Прошу більше “Пластового Шляху” не присилати. Не хочу довго розводитися, чому я більше цього магазину не хочу — одне тільки скажу — цей магазин — не потрібний тепер.

Гроші, які Ви видаєте на нього — краще дати на видавання “Юнака”, або на видання пл. підручників, яких нам дуже потрібно.

Скоб!

пл. сен. Т. Старух, См.

Дорогий Друже! За Ваш лист можна б було бути дуже вдячним (не зважаючи на те, що у ньому така наскрізь негативна оцінка про “Пластовий Шлях”), якщо б у ньому була конкретніше обґрунтована думка — чому саме наш журнал “тепер непотрібний”.

Ми знаємо, що між старшим пластуном є голоси подібні до Вашого, але загальне наше доросле членство висловлюється про велику потребу журналу якраз тепер, висловлюються про його теперішній

зміст і форму позитивно. Нам було б цікаво знати аргументи Вашого твердження.

Мабуть усім загально відомо, що журнал віддзеркалює рівень, проблематику й духові течії того середовища, для якого він призначений. У “Пластовому Шляху” досі ми поміщували матеріали, що їх уважали потрібними і корисними найвищі пластові проводи, а про потребу появи “Пл. Шляху” вирішили: Пластовий Конгрес Другий, КУПО, тобто загальне членство Пласту

Самозрозуміло, що актуальність матеріалу, а з тим і якість журналу у великій мірі залежить від того, наскільки цей загальне членство співпрацює з редакцією, як він дає їй відчувати потреби й зацікавлення членства. А всім нам відомо, що у Пласті є багато членів, які могли б заповнити наш журнал відповідним матеріалом.

У нашій еміграційній спільноті нема іншого подібного журналу, повністю призначеного проблематиці виховання. Не має такого жодна інша етнічна група в діаспорі. А де ж тоді ми, дорослі й молоде дорослі покоління, маємо ділитися своїми поглядами, передавати своє знання щодо виховання, яким іншим способом можемо популяризувати пластовий спосіб думання про різні ділянки життя? Що ж може бути кращим засобом зв'язку поміж нашим членством у світі та зв'язку із

українською спільнотою? До нашого видавництва звертаються люди з різних середовищ та країн світу за порадами і поміччю у виховних справах.

Надіємось, що всім нам відомо, з якими трудами доводиться видавати Пластові три журнали, але коли б причиною припинення їх появи мали б бути марні долари, які в наших умовах не є ніякою проблемою, то ми не були б гідні називатися пластунами. Багато цікавих дискусій, ідей, плянів напевне виринає у пластуванні серед Вашого найвужчого кола, Друже Старух! Якби було корисно зафіксувати їх, написати, поділитися Вашим досвідом успішного виховника. Додумайте Вашу думку до кінця і напишіть нам свої докази на те, що “Пл. Шлях” тепер “непотрібний”.

Редакція

ДАТКИ НА ПРЕСФОНД “ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ”

від 13 липня до 20 листопада ц. р. \$1.00

США:

\$10.00

Пл. сен. Іван Лисейко, Чикаго:

\$5.00

ст. пл. д-р Богдан Сацюк, Гейнес-вілл;

\$4.00

пл. сен. Володимир Гриньків, Детройт:

\$2.00

пл. сен. Ольга і Роман Возняки, Парма; пл. сен. Іриней Прокопович, Нортрідж; пл. сен. Ліда Черник, Елмгарст; ст. пл. Євген Брожина, Вудрідж;

пл. сен. о. Богдан і Володимира Смики, Ютіка; пл. сен. Галина Андрієвська, Парма; пл. сен. Микола Ценко, Філадельфія; пл. сен. Дарія Мельник, Рокі Рівер.

КАНАДА:

\$20.00

пл. сен. Роман і ст. пл. Оріся Сенчуки, Вінніпег, для відзначення 40-річчя священничої праці та іменування митратом пл. сен. о. Дмитра Шевчука з Вінніпегу:

\$10.00

пл. сен. Ольга і Петро Саварини, Едмонтон, замість квітів на моги-

лу св. п. о. Юрія Малого;
\$8.00
ст. пл. Ігор і Оксана Комарницькі, Торонто;
\$5.00
ст. пл. Христина Кручова, Мон-треаль;
\$4.00
пл. сен. Оріся Синишин, Торонто.

АВСТРАЛІЯ:

\$93.77
Члени Пластової Станиці у Сіднею, замість квітів на могилу бл. п. пл. сен. Люби Корженівської. Поіменний список жертводавців був поміщений в "Юнаку" ч. 10 (122) за жовтень ц. р.
\$23.00

Члени Пластової Станиці в Аделаїді, замість квітів на могилу бл. п. пл. сен. Ярослава Восвідки. Поіменний список жертводавців був поміщений в "Юнаку" ч. 10 (122) за жовтень ц. р.

ВЕЛИКОБРИТАНІЯ:

\$7.30
Пластова Станиця в Ноттінгем.

ФРАНЦІЯ:

\$7.00
ст. пл. Марія і Ліда Войнаровські, Кроа.
Від 13 липня до 20 листопада ц.

р. склали на пресфонд "Пластового Шляху":

із США 12 датків	\$ 35.00
з Канади 5 датків	47.00
з Австралії разом	116.77
з Великобританії 1 даток	7.30
з Франції 1 даток	7.00
Усі разом	\$213.07

Замість квітів на могилу

св. п.

о. ЮРІЯ МАЛОГО

великого приятеля Пласту
складасмо \$10.00 на пресфонд
"Пластового Шляху"

пл. сен. Ольга і Петро Саварини
Едмонтон, Канада

ПЛАСТОВИЙ ВИДАВНИЧИЙ ФОНД

З нагоди 40-ліття священної праці та іменування митратом пл. сен. о. Дмитра Шевчука з Вінніпеґу такі сеньйори склали свої датки на Пластовий Видавничий Фонд:

Осередок Праці УПС, Вінніпеґ — \$20.00, пл. сен. о. митр. Дмитро Шевчук — 5.00, пл. сен. Ігор Гаврачинський — 5.00, пл. сен. Надя Гаврачинська — 5.00, пл. сен. Олександр Котович — 5.00, пл. сен. Дарія Навроцька — 5.00, пл. сен. Микола Оброца — 5.00, пл. сен. Іван Панькін — 2.00. Разом — \$62.00.

— НА ЩО ДІТИ КОЛЯДУЮТЬ?
СПИТАВ БАБУНЮ ДІДУСЬ.
ДІТИ РАЗОМ ВІДПОВІЛИ
— НА ЖУРНАЛИК НАШІ "ГОТУЙСЬ".
КОЛЯДУЙМО ЦЬОГО РОКУ
ВІД ХАТИ ДО ХАТИ,
ЩОБИ СВОМУ "ЮНАКОВІ"
ПРЕСФОНДІВ ПРИДБАТИ.

Б Ю Л Е Т Е Н Ь

Головної Пластової Булави

Ч. 4

Торонто, Канада

1973

"ЖИЙМО ЗА ПРАВИЛАМИ ВЕЛИКОЇ ГРИ!"

(Гасло у кожночасних діях Пласту)

Згідно з нашими узгодженнями з КПСтаршинами ГПБулава має дати кожного року напрямні для праці усіх пластових з'єднань. Звичайно їх охоплює рокове гасло, яке стає підставою усієї праці пластових частин. Гасло, що подає напрямні праці у всіх крайових пластових організаціях, — це один із дуже важливих моментів пластової одности, який усім пластунам, від новацтва до сеньйорату включно, у всіх шости країнах світу, у яких діє Пласт, дає почуття, що всі вони працюють і змагаються до однієї мети, однаковими засобами і шляхами.

Останнє гасло ГПБулави було спрямоване на святкування 60-річчя Пласту. Тепер Головна Пластова Булава, виходячи із оцінки сучасних потреб Пласту щодо послідовної, правильної і поглибленої виховної діяльності у своїх частинах та щодо що раз то ускладнюваної загальної ситуації на виховному відтинку у світі, подає гасло, яке кожночасно актуальне у нашому житті, у житті організації, що плекає характер.

"ЖИЙМО УСІ ЗА ПРАВИЛАМИ ВЕЛИКОЇ ПЛАСТОВОЇ ГРИ!" це гасло має на увазі звертати нашу увагу на те, щоб жили ми особливим пластовим стилем, у якому провідною ниткою є досконалення себе, життя для ідеї, будучи пластуном не тільки в часі пластових зайнять, але 24 години на добу.

Дальші напрямні для поглиблення пластової праці подають Булавні Уладів у Головній Пластовій Булаві.

Скоб!

пл. сен. Роман Рогожа
голова

пл. сен. Ольга Кузьмович
кер. виховної діяльності

ЗВЕРНЕННЯ ГОЛОВНОЇ ПЛАСТОВОЇ БУЛАВИ

до усіх пластунок і пластунів

— Коли зустрінемося біля запаленої свічки у пластовому гурті — хай мир та радість запанують серед нас.

Коли згадаємо всіх тих, що не можуть бути в цю хвилину з нами, коли думки наші помандрують туди, де сяє під цю пору перша вечірня зірка — хай серця наші огорне віра в чудо Різдвяної Ночі.

Коли поглянемо на обличчя наших пластових друзів, що в цій святочній хвилині стоятимуть навколо нас — хай покинуть нас злободенні проблеми та думки, а бажання добра для всіх знаних і незнаних членів великої пластової родини хай буде впливом справжнього розуміння пластової дружби!"

Дорогі Подруги й Друзі!

Від 1950-го року прийнявся у нас пластунів, започаткований відомою пластовою провідницею сл. п. пл. сен. Цьогою Паліїв, прегарний звичай у день Святого Вечора, а це 6-го січня, коли в Україні сходить перша зірка запалювати спільно Святвечірню Свічку, згадуючи всіх близьких, розкинутих по цілому світу, а особливо друзів-пластунів.

На жаль, в останньому десятиріччі цей звичай що раз більше занепадає, або відбувається як ще одне станичне свято у дні та о годині, які усім найвигідніші, — перекреслюючи цим цілий символізм такої "Зустрічі" та її глибоку виховну суть для закріплення одности й дружби.

Тому для плекання цього почуття одности й дружби серед пластуна Головна Пластова Булава доручає усім пластунам і пластунам докласти зусиль, щоб цей звичай зберегти. З цією метою доповнювати запалення 6-го січня ц. р. о годині 5-тій пополудні східноєвропейського часу Святвечірню Свічку окремо або в пластовому гурті. Хай буде у нашому житті якнайбільше нагод єднатися думками з усіма близькими та далекими — родиною та друзями.

Немає обставин, у яких не можна б було на одну хвилину відірватися від щоденних зайнять для цієї символічної "зустрічі", а в більшості випадків, при добрій волі, можлива ця Святвечірня Зустріч і у пластових домівках, у колі всіх членів пластових станиць.

ГПБулава очікує, що усі Крайові Пластові Старшини проведуть цього року запалення Святвечірньої Свічки на своєму терені, згідно із дорученням ГПБулави, та подадуть звіт із його виконання.

С К О Б !

ХРИСТОС РОДИВСЯ!

За Головну Пластову Булаву:

пл. сен. Роман Рогожа
голова

пл. сен. Ірина Чайківська
секретар

пл. сен. Ольга Кузьмович
кер. виховної діяльності

ІЗ ДУМКОЮ ВПЕРЕД

Беручи головний провід Пласту у вільному світі на чергові три роки, ми вповні свідомі наших великих обов'язків і відповідальності перед пластовим братством і українською спільнотою.

Ми будемо не лише продовжувати працю наших попередників, — але виконуватимемо також наложені на нас доручення і рекомендації 6-тих Зборів КУПО, шукаючи шляхів проведення в життя ухвал 2-го Пластового Конгресу.

6-ті Збори КУПО проходили під гаслом: "Зміцнення виховних кадрів — запорука росту Пласту". Безумовно, добре вишколені провідники й виховники та їхнє місце у нашій організації — це запорука росту та з цим успіху Пласту. Цій проблемі належить дати передове місце у наших плануваннях і рішеннях. Проте ж — такі чи інші правильники, статuti, організаційна побудова — це тільки побічні засоби для великої граці, якою є унапрявлення виховання сьогодишньої молоді. Тому ми ніколи не можемо забувати та тратити з очей образу цих, для яких ми — дорослі провідники існуємо і трудимося: — нашої дітвори і нашої молоді, нашої щоденної праці з ними.

Здається, що часом у крутіжжі пластових буднів і організаційних проблем, цей образ трохи затирається, — може ми тільки не здаємо собі належно справи з важливості й відповідальності наших завдань. Та ж саме ця сьогодишня молодь, ця дітвора, яка буде переживати у квіті віку закінчення, повного перемін і потрясень 20-го сторіччя, яка увійде в неznане 21-ше сторіччя — це ці члени української спільноти, які відповідатимуть за її життя або загибель.

Коли в останньому часі, щораз живіше слідкуємо за подіями на Україні й беремо активну участь у протестах проти переслідування українських інтелектуалів у СРСР — про молодь в Україні багато не знаємо. Там тепер іде сильний наступ на цих, що мали відвагу критикувати большевицький режим, і не менше стоїть під натиском денационалізації і комунізму українська молодь. Доказом цього були й останні наради Комсомолу й усі інші наради та збори.

Чи виростуть із цих однолітків нашого юнацтва нові Морози, Чорноволи, Сверстюки чи Осадчі, чи витримають вони напір денационалізації — сьогоди не знаємо, хоча віра у силу українського духа, який витримував багато наступів у минулому, каже твердити, що так!

Але ця надія не може сьогоди відібрати нам реального і тверезого погляду на майбутнє, можливості собі усвідомлювання, що саме ця теперішня українська молодь у вільному світі може колись у недалекому майбутньому бути єдиним оборонцем наших прав на державність і незалежність.

Пластова організація, як нерозривна частина української спільноти від 60-ти років, яка завжди підкреслювала вірність своїх молодих членів